

Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi

Dergi Web sayfası: <http://dergipark.gov.tr/adea>

ISSN 2651 – 5067

TÜRKÇE EĞİTİMİNDE METİN TEMELLİ İŞLEVSEL DİL BİLGİSİ ÖĞRETİMİNE YÖNELİK BİR EYLEM ARAŞTIRMASI¹ **AN ACTION RESEARCH ON TEXT-BASED FUNCTIONAL GRAMMAR INSTRUCTION IN TURKISH EDUCATION**

Sevtap ARSLAN*

Dr., Millî Eğitim Bakanlığı, sevtapcavus24@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-3470-7683

Ali GÖÇER**

Prof. Dr., Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı,
gocer@erciyes.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6880-2611.

Referans: Arslan, S., Göçer, A. (2024). Türkçe Eğitiminde Metin Temelli İşlevsel Dil Bilgisi Öğretimine Yön Eylem Araştırması 8(2), 25-58.

Gönderilme Tarihi: 05.06.2024

Kabul Tarihi :10.07.2024

Özet: Dil, iletişim kurmanın ve bilgi aktarmanın temel aracı olarak, eğitim süreçlerinin merkezinde yer alır. Özellikle Türkçe eğitiminde, dilin işlevsel yönlerinin kavranması, öğrencilerin hem günlük yaşamda hem de akademik alanda başarılı iletişim kurabilmeleri için hayati önem taşımaktadır. Bu bağlamda metin temelli işlevsel dil bilgisi öğretimi, öğrencilerin dili bağlam içinde ve kullanım amacına göre analiz etmelerini ve uygulamalarını sağlayarak dil öğrenimini daha anlamlı ve kalıcı hale getirme potansiyeline sahiptir. Son yıllarda; geleneksel dil bilgisi öğretim yöntemlerinin ötesine geçerek dili kullanımı içinde öğretme yaklaşımı, giderek daha fazla kabul görmüştür. İşlevsel dil bilgisi, dili bir dizi kuralla sınırlı bir yapıdan ziyade,

¹Bu çalışma, ikinci yazarın danışmanlığında hazırlanan birinci yazarın doktora tezinden üretilmiştir.

---

sosyal bir pratik ve iletişim aracı olarak ele alan bir yaklaşımdır. Bu çalışma; Türkçe eğitimi bağlamında, işlevsel dil bilgisi öğretimine odaklanarak metin temelli bir öğretim stratejisi geliştirilmesini ve bu stratejinin öğrencilerin dil kullanımı üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır.

Eylem araştırması yöntemiyle gerçekleştirilen bu çalışma, 6. sınıfta 33 öğrenciyle 8 hafta boyunca sürdürülmüş ve 8 farklı eylem planı uygulanmıştır. Veri toplama sürecinde dokümanlar, gözlemler, görüşmeler, araştırma ve öğrenci günlükleri kullanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analiziyle değerlendirilmiştir. Sonuçlar, metin temelli işlevsel dil bilgisi öğretiminin öğrencilerin dil bilgisi konularını daha iyi anlamalarına yardımcı olduğunu ve dil becerilerini güçlendirdiğini göstermektedir. Ayrıca metin temelli işlevsel dil bilgisi eğitimi çalışmalarında; seçilen metnin niteliğinin, dil bilimsel konunun özelliklerinin, kullanılan yöntem ve tekniklerin sürece etki ettiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Eğitimi, Dil Bilgisi, İşlevsel Dil Bilgisi Öğretimi, Metin Temelli Öğretim.

Abstract: Language, as the fundamental tool for communication and information transfer, is central to educational processes. Particularly in Turkish education, understanding the functional aspects of language is crucial for students to successfully communicate both in everyday life and in academic areas. In this context, text-based functional grammar instruction has the potential to make language learning more meaningful and lasting by enabling students to analyze and apply language within its context and according to its purpose. In recent years, the approach of teaching language within its usage, moving beyond traditional grammar teaching methods, has gained increasing acceptance. Functional grammar is an approach that considers language not just as a structure limited by a set of rules, but as a social practice and a tool for communication. This study aims to develop a text-based teaching strategy focused on functional grammar instruction within the context of Turkish education and to examine its effects on students' language use.

This action research study was conducted with 33 sixth-grade students over a period of eight weeks and involved the implementation of eight different action plans. During the data collection phase, documents, observations, interviews, research, and student journals were utilized. The data were analyzed through content analysis. The results show that text-based functional grammar instruction helped students better understand grammar topics and strengthened their language skills. Additionally, in text-based functional grammar instruction studies, it was determined that the quality of the selected text, the characteristics of the grammatical topic, and the methods and techniques used had an impact on the process.

Keywords: Turkish Education, Grammar, Functional Grammar Teaching, Text Based Teaching.

---

1. Giriş

Dil bilgisi; bir dilin sesleri, sözcük türleri, yapıları, tümce olarak dizilmeleri ve tümce içindeki görevleri gibi özelliklerini inceleyen bir bilim dalıdır. Dilin doğru ve etkili kullanımında dil bilgisi kurallarının önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir. Bu kurallar, bir metni okuma, anlama ve üretme süreçlerinde kritik bir role sahiptir. Türkiye'de eğitim alanında, uzun süre geleneksel öğretim yöntemleri benimsenmiştir. Ancak 2004'te, yapılandırmacı eğitim yaklaşımı kabul görmüş ve 2005'ten itibaren Türkçe ders müfredatları bu yaklaşıma uygun olarak düzenlenmiştir. Bu değişikliklerle, okullarımızda yapılandırmacı metodoloji ve modern dil bilgisi anlayışı öne çıkmıştır. Dil bilgisi öğretimi, bu yeni yaklaşımla amaç, içerik, yöntem ve süreçler açısından revize edilmiştir (Güneş, 2013, s. 172). Yapılandırmacı yaklaşım sayesinde, dil bilgisi kurallarını ezberleme anlayışından uzaklaşmış ve bu kuralların öğrencilere sezdirilerek fonksiyonel dil kullanımını teşvik etme hedeflenmiştir.

Dil bilgisi, dilin doğru ve etkili bir şekilde kullanılmasını destekleyen dil yeteneklerinin edinilmesi ve aktif kullanımı için farkındalık oluşturacak rezerv bir alandır (Göçer, 2015, s. 234). Yapılandırmacı yaklaşımın dil bilgisi öğretimine entegrasyonu dil bilgisi, sadece bir amaç olarak değil, öğrencilerin ifade ve anlama yeteneklerini artırmak için bir araç olarak kabul edilmiştir. Tüm dil bilgisi terimlerini öğretmek yerine, sadece gereklerine odaklanılmış ve dil bilgisi eğitiminin verimliliği vurgulanmıştır (Güneş, 2013, s. 172). Bu durum, dil bilgisi öğretiminin fonksiyonel kullanımının ne kadar kritik olduğunu göstermektedir.

Dil bilgisi eğitimi, temel dil yeteneklerinin geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Bu amaçla öğrenciler için Türkçenin temel yapısını ve işleyişini anlamak kritiktir. Ancak, bu kuralların konuşma, yazma ve dinleme gibi dil aktivitelerinde nasıl uygulandığı daha da kritik bir öneme sahiptir (MEB, 2005, s. 7). Yapılandırmacı yaklaşımın Türkçe eğitime entegrasyonu, "dil bilgisi öğretiminde sezdirme yöntemine yer verilmiş; bu yöntemle dil olaylarını gözleme, keşfetme, kural oluşturma, alıştırmaya yapma ve uygulamaya aktarma sırası izlenmiştir." (Güneş, 2013, s. 172). 2015'te başlatılan Türkçe Dersi Öğretim Programı, dil bilgisi öğretimi kazanımlarını sınıf seviyelerine göre düzenlemiştir ve bu kazanımlar 1. sınıftan 8. sınıfa kadar aşamalı bir şekilde yapılandırılmıştır. Bu programda, dil bilgisi konularının sezdirilerek öğretilmesi ve dil bilgisi öğretiminin metinsel bağlama dayandırılması vurgulanmıştır (MEB, 2015, s. 4). 2017'de revize edilen programda, işlevsel dil bilgisi öğretiminin önemi belirtilmiş ve ana dilde iletişim için bireyin kelime bilgisi, işlevsel dil bilgisi ve dilin fonksiyonları hakkında bilgili olmasının gerektiği vurgulanmıştır (MEB, 2017, s. 6). 2018'de hazırlanan programda, öğrencilerin gelişimine uygun olarak dil bilgisi kazanımları daha yoğun ve kademeli bir şekilde yapılandırılmıştır (MEB, 2018, s. 8). Ancak, tüm bu değişikliklere rağmen, Türkçe derslerinde dil bilgisi öğretimi hâlâ ezbere dayalı ve tanım/kural-örnek odaklı olarak yapılmaktadır (Göçer, 2015, s. 235) ve dil bilgisi öğretiminin dil becerilerini geliştirmedeki kritik rolü gözden kaçırılmaktadır. Dil bilgisi, metni anlama ve oluşturma sürecinde kilit bir rol oynamaktadır (Güneş, 2013, s. 172). Yapılandırmacı eğitim yaklaşımıyla, dil bilgisi kurallarının ezberlenmesi yerine, bu kuralların sezdirilerek dil becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Yapılandırmacı eğitim anlayışı, dil bilgisi öğretiminde öğrencilerin sadece kuralları ezberlemesine dayalı davranışçı yaklaşımı değiştirmiştir. Bu yeni yaklaşımda, öğrencilerin aktif katılımıyla dil kuralları etkinlikler aracılığıyla sezdirilerek öğretilir (Güneş, 2013, s. 172). Dil bilgisi öğretiminin, ezberden ziyade dil becerilerini geliştirmeye odaklanması gerektiği vurgulanmıştır (Göçer, 2015, s. 236). Türkçe derslerinde, dil bilgisi kurallarının sadece ezberletilmek yerine, öğrencilere sezdirilerek ve uygulamalı etkinliklerle öğretilmesi gerektiği belirtilmiştir. Öğretmenlerin, terimlere ve kurallara takılmadan, dil bilgisi öğretimini etkili bir şekilde gerçekleştirebileceği vurgulanmıştır (Sağır ve Demir Atalay, 2016, s. 106). Dil bilgisi öğretiminde, öğrencilere uygun yöntemlerin seçilmesi ve dil becerilerinin geliştirilmesi esas alınmalıdır (Erdem, 2008, s. 89). Dil bilgisi öğretiminde yapılandırmacı yaklaşımın uygulanması, öğretmenlerin rolünü de önemli ölçüde değiştirir. Geleneksel öğretim modellerinde öğretmen merkezli bir yaklaşım hakimken, yapılandırmacı modelde öğretmenler, öğrencilerin bilgiyi keşfetmelerine ve kendi bilgi yapılarını oluşturmalarına yardımcı olacak ortamları tasarlayan rehberler olarak görev alır. Bu süreçte öğretmen, sınıfta farklı öğrenme stillerine ve ihtiyaçlarına uygun çeşitli etkinlikler sunarak öğrencilerin dil bilgisi kurallarını anlamalarını kolaylaştıran bir kolaylaştırıcıdır. Öğretmenler, öğrencilerin dil bilgisi kurallarını anlamaları için gereken bağlamı sağlar, dilin nasıl ve neden kullanıldığını örneklerle gösterir ve öğrencilerin kendi dil kullanımları üzerinde düşüncelerini teşvik eder. Bu öğretim yaklaşımı, öğrencilerin dil bilgisi kurallarını günlük dil kullanımlarında nasıl uygulayabileceklerini görmelerini sağlar, böylece öğrenilen dil bilgisi kuralları daha kalıcı hale gelir. Dil bilgisi kurallarının öğretiminde metinler ve gerçek yaşam durumları üzerinden yapılan çalışmalar, öğrencilere dilin canlı ve dinamik bir yapı olduğunu anlama fırsatı sunar. Bu tür bir öğrenme ortamı, dil bilgisi öğretimini sadece teorik bir disiplin olmaktan çıkarıp, öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmelerine aktif olarak katkıda bulunan bir sürece dönüştürür. Öğrenciler, dilin sadece formel kurallarını değil aynı zamanda dilin iletişimde nasıl işlev gördüğünü de deneyimleyerek öğrenirler. Bu yaklaşım, öğrencilerin dil becerilerini ve iletişim yeteneklerini bütünsel bir şekilde geliştirmelerine olanak tanır.

İşlevsel dil bilgisi öğretimi, öğrencilere dil kurallarının iletişimdeki rollerini ve önemini anlamaları için gereken çerçeveyi sunar. Dil bilgisi kuralları, iletişimin daha etkili ve anlamlı hale getirilmesi için nasıl bir araç olarak kullanılacağı üzerinde durularak öğretilir. Bu yaklaşımda, öğrencilere dil bilgisi kurallarının soyut örneklerle değil, iletişimde gerçekten nasıl işlediğini gösteren gerçek yaşam örnekleriyle öğretilmesi hedeflenir. Bu sayede öğrenciler, dil bilgisi öğrenimini sadece akademik bir gereklilik olarak değil, günlük iletişimlerini iyileştiren ve ifade biçimlerini zenginleştiren bir araç olarak görmeye başlarlar. Sonuç olarak, bu yaklaşım dil bilgisi öğretimini, öğrencilerin dil becerilerini pratik ve işlevsel bir şekilde geliştirmelerine yardımcı olacak şekilde yeniden yapılandırır. Öğrenciler, dil bilgisi kurallarını metinler aracılığıyla doğal, işlevsel ve iletişimsel bir bağlamda öğrenirler, bu da dil öğrenimini daha etkili ve anlamlı kılar. Bu süreç, dil bilgisi öğreniminin sadece formel testlerde değil, günlük dil kullanımında da öğrencilere rehberlik etmesini sağlar.

2. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Dil bilgisi, dilin etkili ve doğru kullanımında kritik bir rol oynamaktadır. Mevcut literatürü incelediğimizde; dil bilgisi eğitimi üzerine yapılan çalışmaların çoğunun, bu alandaki sorunlara odaklandığını görebiliriz (Salman, 2018; Ömeroğlu, 2016; Kutlubay, 2015; Şenyüz, 2014; Karagöz, 2013; Önal, 2010; Büyükkiz, 2007; Daloğlu, 2005; Calp, 2001). Bu alandaki sorunlara nasıl çözüm getirileceği ve etkili bir dil bilgisi öğretiminin nasıl gerçekleştirileceği konusunda yeterince çalışma yapılmamıştır (Göçer ve Arslan, 2018, s. 121). Bu araştırma, Türkçe eğitiminde metin odaklı işlevsel dil bilgisi öğretimine dair yapılan ilk çalışmalardan biri olup, bu yönüyle literatüre değerli bir katkı sunmaktadır. Çalışmanın, pratiğe yönelik sorunlara çözüm getirerek literatüre katkıda bulunacağına inanılmaktadır. Ayrıca çalışma, dil bilgisi öğretiminin amacına ve işlevine uygun olarak nasıl yapılması gerektiği hakkında araştırmacı ve öğretmenlere yol gösterici öneriler sunmaktadır.

Bu araştırmada Türkçe eğitiminde dil bilgisi konularının metinlerden hareketle işlevsel bir şekilde öğretimi ele alınmıştır. Dil bilgisi konularının metinlerden hareketle işlevsel şekilde öğretimine yönelik olarak eylem planları hazırlanmıştır. Hazırlanan eylem planları 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Kayseri merkezde yer alan bir ortaokulda uygulanmıştır. Yapılan uygulamalar sonucu;

1. Dil bilgisi öğretimi çalışmalarını metinlerden hareketle işlevsel bir şekilde gerçekleştirmek,
2. Dil bilgisi konu, kavram ve kurallarının öğretimi ve kavratılması çalışmalarında hareket edilmesi gereken yaklaşım ile takip edilmesi gereken yöntem ve tekniklere dikkat çekmek,
3. Metin temelli işlevsel dil bilgisi öğretimi çalışmalarında sürece etki eden unsurları belirlemek,
4. Metin temelli işlevsel dil bilgisi öğretimi çalışmalarında metinlerin taşınması gereken özelliklere dikkat çekmek,
5. Metinlerden hareketle gerçekleştirilen dil bilgisi öğretimi çalışmalarının, öğrencilerin dil bilgisi konularını kavrama ve temel dil becerilerini geliştirme sürecine katkı sağlama durumunu belirlemek amaçlanmıştır.

3. Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, nitel bir araştırma yöntemi çerçevesinde eylem araştırması deseni temelinde yürütülmüştür. Eylem araştırmasının özünde, belirli bir uygulama alanındaki sorunları belirlemek ve bu sorunlara yönelik çözüm yolları geliştirmek yatar. Bu yaklaşımın temel hedefi, mevcut sorunları ortaya koyarak onları gidermek ya da iyileştirmektir. Araştırma sürecinde eylem araştırması deseninin tercih edilmesinin sebepleri şu şekildedir:

1. Eylem araştırması, sürekli bir süreç olarak problem çözme odaklıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 297).

2. Eğitim alanında eylem araştırmasının kullanımı giderek yaygınlaşmakta olup, öğretmenler, danışmanlar ve yöneticiler arasında tercih edilen bir araştırma yöntemidir (Derince ve Özgen, 2017, s. 146).
3. Bu yöntem, pratiğin içerisinde bulunan bireylerin doğal ortamlarında gerçekleşen süreci doğrudan gözlemlmelerine olanak tanır. Ayrıca, sürece en uygun veri toplama araçlarını seçebilmelerine imkân sağlar (örneğin: bireysel görüşmeler, grup görüşmeleri, doküman analizi vb.) (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 295).
4. Eylem araştırması, gerçek sınıf veya okul ortamında eylemlerin ve eğitimin kalitesini anlama ve bu kaliteyi artırma odaklı bir araştırma sürecidir (Hensen, 1996; McTaggart, 1997; Schmuck, 1997; akt. Johnson, 2015, s. 19).
5. Bu araştırma biçimi, öğretmenlere pratiğe dair gözlemlerini, uygulamalarını ve problem çözüm yöntemlerini sistemli bir biçimde gerçekleştirmeleri için fırsat sunar. Ayrıca, deneyimlerini ve elde ettikleri sonuçları meslektaşlarıyla paylaşabilmeleri için bir platform sağlar (Akkaş Baysal ve Ocak, 2018, s. 285).

Araştırma Grubu

Araştırma, Kayseri'de Mehmet Soysaraç Ortaokulu'nda öğrenim gören 6-ı sınıfı öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Araştırma; Kayseri Valiliği, İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından 12.02.2018 tarihinde, 94025929-605.02-E.2987162 sayılı izin belgesi alınarak yürütülmüştür. Ayrıca, öğrenciler araştırmanın amacı ve süreci hakkında detaylı bilgilendirilmiştir.

Öğrenciler, eylem planlarının uygulandığı ders süresince araştırmacı tarafından hazırlanan ve dağıtılan çalışma yaprakları ve öğrenci günlüklerini doldurmuşlardır. Öğrenciler bu süreçte dersin içeriğine aktif olarak dahil olmuşlardır. Araştırmacı, bu dokümanlardan topladığı verileri kodlama yöntemi ile düzenleyip kaydetmiştir ve daha sonra bu verileri analiz etmiştir. Öğrencilere ait değişkenler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Öğrencilere İlişkin Bilgiler

Kod	Cinsiyet	Yaş	Sınıf Düzeyi
Ö ₁	Kız	11	6
Ö ₂	Kız	12	6
Ö ₃	Erkek	13	6
Ö ₄	Erkek	12	6
Ö ₅	Erkek	12	6
Ö ₆	Erkek	12	6
Ö ₇	Kız	12	6
Ö ₈	Erkek	13	6
Ö ₉	Kız	12	6
Ö ₁₀	Kız	12	6
Ö ₁₁	Erkek	12	6

Ö ₁₂	Erkek	12	6
Ö ₁₃	Erkek	12	6
Ö ₁₄	Erkek	12	6
Ö ₁₅	Erkek	12	6
Ö ₁₆	Erkek	12	6
Ö ₁₇	Erkek	12	6
Ö ₁₈	Erkek	12	6
Ö ₁₉	Kız	12	6
Ö ₂₀	Kız	12	6
Ö ₂₁	Kız	12	6
Ö ₂₂	Kız	12	6
Ö ₂₃	Kız	12	6
Ö ₂₄	Erkek	12	6
Ö ₂₅	Kız	12	6
Ö ₂₆	Kız	12	6
Ö ₂₇	Erkek	12	6
Ö ₂₈	Erkek	12	6
Ö ₂₉	Erkek	12	6
Ö ₃₀	Kız	12	6
Ö ₃₁	Kız	12	6
Ö ₃₂	Kız	11	6
Ö ₃₃	Kız	12	6

Veri Toplama Araçları

Eylem araştırmalarında elde edilen verilerin çeşitlilik göstermesi ve farklı yöntemlerle toplanması gerektiği belirtilmiştir (Johnson, 2015, s. 106). Veri toplama yöntemleri seçilirken, farklı yöntemlerin avantajları, dezavantajları ve uygulanabilirlikleri dikkate alınmalıdır. Bu kriterlere dayanarak araştırmacı, 'veri çeşitlendirme' stratejisini benimseyebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 301). Eylem araştırmalarının kritik adımlarından biri olan veri toplama süreci, bu çalışmada bir dizi veri toplama yöntemiyle yürütülmüştür. Bu çeşitlilik, araştırmanın güvenilirliğini ve geçerliliğini de arttırmıştır. Bu çalışmada tercih edilen veri toplama araçlarına dair bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

Araştırmacı Günlüğü

Araştırma günlüğü, araştırma süreciniz boyunca gerçekleşen tüm gözlemlerinizi ve düşüncelerinizi not aldığınız bir kayıttır. Araştırma aşamalarınızı kronolojik bir sırayla birleştirmeye çalışırken bu günlük kritik bir öneme sahiptir (Johnson, 2015, s. 81). Araştırmacı, bu süreçte karşılaştığı önemli olay ve durumları "Araştırmacı Günlüğü"ne eklemiştir. Bu kayıt sayesinde, tüm süreci kapsamlı bir şekilde inceleyebilmiş ve farklı perspektiflerden yaklaşabilmiştir.

Dokümanlar

Eylem araştırmalarında çeşitli dokümanlar, değerli veri kaynakları olarak tercih edilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 302). Öğrenci çalışmaları da bu veri kaynaklarından biri olarak kullanılabilir (Johnson, 2015, s. 97). Bu araştırmada, veri toplamak için başvuru dokümanlar arasında; eylem planları için geliştirilen çalışma yaprakları, derslerde kullanılan örnek metinler ve tamamlayıcı görev/bütünleyici çalışma olarak öğrencilere verilen yeniden oluşturma çalışmaları yer almaktadır.

Görüşme

Bu çalışmada, veri toplamak için tercih edilen yöntemlerden biri görüşme tekniğidir. Görüşme, nitel araştırmalarda sıklıkla başvuru bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 119). Öğrencilerin metin odaklı dil bilgisi öğretimine ilişkin düşüncelerini anlamak için, eylem planlarının ikincisi ve sonucusu olan sekizincisi sonrasında görüşmeler düzenlenmiştir. Görüşme tekniği; yapılandırılmış, yarı-yapılandırılmış ve yapılandırılmamış olmak üzere farklı biçimlerde uygulanabilir (Willis, 2007, akt. Ersin ve Bayyurt, 2017, s. 202). Bu araştırmada, öğrencilerle gerçekleştirilen görüşmelerde yarı-yapılandırılmış bir format tercih edilmiştir.

Gözlem

Gözlem, veri toplamanın değerli bir nitel yöntemidir. Bireylerle görüşme yapmak mümkün olmadığında ya da daha derinlemesine bilgi edinme ihtiyacı olduğunda kritik bir rol oynar (Creswell, 2017, s. 124). Bu çalışmada kullanılan veri toplama araçlarından biri de gözlemdir. Gözlem, belli bir ortamda ya da durumda meydana gelen davranışları detaylı bir şekilde analiz etmek için tercih edilen bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 169). Bu çalışma kapsamında, eylem planları uygulanırken öğrencilerin sınıf içi tepkileri ve davranışları gözlem yoluyla incelenmiştir. Bu çalışmada, araştırmacı katılımcı gözlemci rolünü benimsemiştir.

Öğrenci Günlüğü

Bu çalışmada, öğrenci günlükleri de önemli bir veri toplama yöntemi olarak kullanılmıştır. Günlükler, bireylerin kişisel gözlemlerini, hislerini, tepkilerini ve düşüncelerini yansıttığı için derinlemesine bilgi sağlama potansiyeline sahiptir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 301). Her eylem planının uygulandığı dersin sonrasında öğrencilere hazırlanan günlük formları verilmiştir ve bu derslerde yaşadıkları deneyimleri, hislerini ve düşüncelerini yazmaları talep edilmiştir. Günlüklerden toplanan veriler detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Eylem Araştırması ve Uygulama Süreci

Eylem araştırması, bir problemi çözmek için sürekli bir süreç olarak tanımlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 297). Farklı kaynaklara bakıldığında eylem araştırmasının uygulanma yöntemi hakkında çok sayıda yaklaşım olduğu görülmektedir (Creswell, 2005; Hendricks, 2006; Johnson, 2002; Mills, 2003; Sagor, 2000; Wallen ve Fraenkel, 2003, akt. Kuzu, 2009, s. 427). Bu çalışmada Yıldırım ve Şimşek'in (2011) eylem araştırması basamakları takip edilmiştir. Eylem araştırmasının basamakları şu şekilde sıralanmaktadır:

- 1a. Araştırma problemine karar verme
- 1b. Eylem araştırması sorularını belirleme
- 2a. Veri toplama
- 2b. Alanyazın taraması
- 3. Veri analizi ve yorum
- 4a. Eylem/Uygulama planı geliştirme
- 4b. İzleme planı geliştirme
- 5a. Eylem planının uygulanması
- 5b. Uygulamanın izlenmesi
- 6a. Uygulamanın analizi ve değerlendirme
- 6b. Yeni eylem planı hazırlama (s. 298-305)

Araştırmacı mevcut durumu geliştirmek veya değiştirmek için dil bilgisi konularının öğretiminde metin temelli işlevsel dil bilgisi öğretimi yaklaşımıyla hareket etmiştir. Bu amaçla öncelikle çalışma yapacağı sınıf seviyesini belirlemeye çalışmıştır. Araştırmacı yapmış olduğu araştırmalar, meslek hayatında edinmiş olduğu tecrübeler, literatür değerlendirmesi ve uzman görüşleri doğrultusunda 6. sınıf seviyesinde çalışma yapmaya karar vermiştir. 6. sınıf seviyesinde çok fazla dil bilgisi kazanımının yer alması ve bu kazanımların öğrencilerin bilişsel gelişim özelliklerine uygun olmaması gibi nedenler çalışmanın 6. sınıf seviyesinde yapılmasında etkili olmuştur. Çalışma yapılacak sınıf düzeyinin belirlenmesinin ardından Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan 6. sınıf düzeyindeki dil bilgisi kazanımları ve konuları incelenmiştir. Öğretim Programı'nda yer alan 6. Sınıf düzeyindeki dil bilgisi kazanımlarının okuma becerisi alanı içerisinde ve söz varlığı bölümünde yer aldığı görülmüştür. Bu kazanımlar şunlardır:

- Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder. İsim çekim ekleri (çoğul eki, hâl ekleri, iyelik ekleri ve soru eki) üzerinde durulur.
- İsim ve sıfatların metnin anlamına olan katkısını açıklar.
- İsim ve sıfat tamlamalarının metnin anlamına olan katkısını açıklar.
- Edat, bağlaç ve ünlemlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.
- Basit, türemiş ve birleşik kelimeleri ayırt eder.
- Zamirlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar (MEB, 2018, s. 41).

Araştırmacı kazanımları belirledikten sonra 6. sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan temaları inceleyerek çalışmasında kullanacağı temaları belirlemiştir. Eylem planı geliştirme sürecinde kazanımlar, temalar ve konuların belirlenmesinin ardından metin seçimi yapılmıştır. Metin seçimi yapılırken Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan açıklamalar dikkate alınmıştır (MEB, 2018, s. 19). Tüm bu bilgilerden hareketle araştırmacı 8 haftalık eylem planının; kazanım, dil bilgisel konu, tema, konu ve metinleri oluşturmuştur. Ortaokullarda 6. sınıf Türkçe dersi haftada 6 saat olarak işlenmektedir. Araştırmacı dil bilgisel konuların öğretimini planlarken Türkçe dersinin haftalık ders saatini göz önünde bulundurmıştır.

Verilerin Analizi

Eylem araştırmalarında analiz süreci, veri toplamanın dinamik ve devam eden bir yapıya sahip olması sebebiyle, genellikle veri toplama ile paralel olarak devam eder. Bu, araştırmacının sürecin ortasında bile elde ettiği bulguları değerlendirerek, gerektiğinde yöntemini ya da yaklaşımını yeniden şekillendirebilmesine olanak tanır. Yıldırım ve Şimşek (2011, s. 303) bu durumu, analizin toplanacak ek verilere ışık tuttuğu ve uygulamanın ya da sürecin anlaşılmasını sağladığı şeklinde ifade etmektedir. Bu araştırmada, toplanan verilerin nasıl analiz edildiğine dair ayrıntılar aşağıdaki bölümlerde detaylı bir şekilde sunulmuştur.

İşlevsel dil bilgisi öğretimini metin temelli bir yaklaşımla desteklemek amacıyla sekiz farklı eylem planı geliştirilmiştir. Bu planlar sekiz hafta süresince hayata geçirilmiştir. Uygulamalar sırasında toplanan veriler, detaylı bir inceleme sonucunda bulgular kısmında paylaşılmıştır

Araştırma süresince, eylem araştırmasının tüm evrelerinde araştırmacının tuttuğu günlükler dikkatlice değerlendirilmiştir. Bu günlüklerdeki kayıtlar, uygulama sürecinin ayrıntılı bir izlenimini sağlamaktadır. Özellikle dikkat çeken ve önemi vurgulanan kısımlar, doğrudan alıntı yapılarak araştırmacının bulgular bölümünde ele alınmıştır.

Öğrencilere, her uygulamanın bitiminde doldurmaları için günlük formu verilmiştir. Öğrencilerin doldurduğu bu günlükler detaylı bir şekilde değerlendirilmiştir. Öğrenci günlüklerinde yer alan ve öne çıkan ifadeler, doğrudan alıntılanarak araştırmacının bulgular kısmında sunulmuştur.

Eylem planları için geliştirilen çalışma yapıları ve tamamlayıcı görev/bütünleyici çalışma olarak öğrencilere verilen yeniden oluşturma çalışmaları ders sürecinde ve dersten sonra incelenmiştir. İncelenen dokümanlardan elde edilen veriler bulgular bölümünde grafik ve tablolarla ifade edilmiştir. Ayrıca bu dokümanlardan bir kısmına bulgular bölümünde yer verilmiştir

Araştırmada gözlemler eylem planlarının uygulandığı derslerde gerçekleştirilmiştir. Gözlemler sırasında metin temelli işlevsel dil bilgisi öğretimine yönelik kayda değer görülen önemli olaylar araştırmacı tarafından not alınmış ve bu bilgilerden önemli görülenler içerik analizine tabi tutularak kod ve temalar oluşturulmuştur. Gözlemler sonucunda elde edilen verilere bulgular kısmında yer verilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Bu çalışmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlama sürecinde, ilgili literatür dikkatlice incelenmiştir. Araştırmacının güvenilirliğini artırmak için uzun süreli etkileşim, çeşitleme, uzman incelemesi, ayrıntılı betimleme ve raporlaştırma çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı 8 hafta boyunca her hafta öğrencilerle bir araya gelmiştir. Araştırmacı ders saatlerinde öğrencilerle sürekli iletişim içerisinde olmuştur. Bu çalışmada araştırma günlüğü, dokümanlar, görüşme, gözlem, öğrenci günlüklerinden veri toplanmıştır. Böylece, çeşitlemeyi sağlamak için farklı veri kaynakları kullanılarak veri çeşitlemesi yapılmıştır. Bu çalışmada, araştırmacının her aşaması uzmanların geri bildirimleriyle şekillendirilmiştir. Veri analiz sürecinde objektif davranmaya özen gösterilmiştir. Eylem planları ve görüşme sorularının taslakları uzmana sunulmuş ve değerlendirilmiştir. Uzmanların önerileri doğrultusunda bu

materyaller revize edilmiş ve bu şekilde uygulamaya alınmıştır. Veri analiz sürecinde, oluşturulan kodlamaların güvenilirliğini artırmak için yine uzman görüşlerinden yararlanılmıştır. Bu çalışmada verilerin toplanması ve analizi sonucunda elde edilen bulgular ayrıntılı bir şekilde betimlenerek raporlaştırılmıştır.

4. Bulgular

Bu bölümde, araştırma sürecinde elde edilen verilerden hareketle ulaşılan bulgular ve bu bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır. Dil bilgisi öğrenme alanının yeri, işlevi ve öğretimine yönelik hazırlanan ve uygulanan eylem planları, gözlem, görüşme, araştırmacı günlüğü, öğrenci günlükleri, çalışma yapıları aracılığıyla elde edilen bulgular bu bölümde ayrı ayrı sunulmuştur.

“İsimlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.” kazanımına yönelik bulgular

Dil bilgisi unsuru olarak isimlerin işlevsel kullanımı ve öğretimi ile ilgili 6. sınıf Türkçe dersi öğretim programında yer alan “İsimlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.” kazanımına yönelik hazırlanan 1. eylem planı 29 öğrenci ile uygulanmış ve bu eylem planı dâhilinde metne dayalı işlevsel dil bilgisi öğretimi ile ilgili çeşitli bulgulara ulaşılmıştır.

Dersin başında öğrencilerin derse hazırbuluşlukları sağlanmış ve “Çanakkale” isimli şiir öğrencilere dağıtılmıştır. Metinden hareketle çeşitli sorular sorulup ipuçları verilerek “İsimlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.” kazanımına yönelik sezdirme çalışmaları yapılmıştır. “İsimlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.” kazanımına yönelik gözlem bölümü Tablo 2’de sunulmaktadır.

Tablo 2. “İsimlerin Metnin Anlamına Olan Katkısını Açıklar.” Kazanımına Yönelik Gözlem Bölümü

Tarih: 12.02.2018 Saat: 10.33-10.42	Kodlayarak Temalandırma	
	Kod Listesi	Üst Kategori
Öğrencilerin bu konuyla ilgili bilgi sahibi olduğu görülür. Konuyla ilgili bilgi verilirken öğrenciler hemen somut soyut dediler [1]. Bunun üzerine şiirde geçen kelimelere örnek istendi [2]. Öğrenciler somut isimleri kolay bir şekilde bulurken soyut isimleri bulmakta biraz zorlandı [3]. Verilen örneklerin hep somut olması üzerine soyut isim bulalım denildi [4]. Ös: “Sevgi” dedi [5]. “Şiirde bulunana hangi kelime soyut?” diye soruldu [6]. Yer ve ses kelimelerinin soyut olabileceği söylendi [7]. Övünmek kelimesinin soyut olabileceğinin söylenmesi üzerine bu kelimenin fiil	Ön bilgiler	
	Örnek verme	
	Soru sorma	Dil bilgisi kurallarının öğretiminde
	Sezdirme	sezdirme yaklaşımı
	Açıklama	

---

olduğu sezdirilmeye çalışıldı. [8]. Ö₂₂
“Akşam olur mu? Akşamı görürüz ama
hissedemeyiz” dedi [9]. Bunun
üzerine konuyla ilgili gerekli
açıklamalar yapıldı [10].

Tablo 2’ye bakıldığı zaman somut ve soyut kavramlarının öğrenciler tarafından bilindiği ve bu konuda öğrencilerin bir temelini olduğu görülmektedir. Ayrıca 1. Eylem planı çerçevesinde dil bilgisi konularının öğretimi çalışmalarında; örnek verme, soru sorma, sezdirme ve açıklama gibi öğretim yöntemlerinden yararlanılmıştır. Dil bilgisi kurallarının öğretiminde sezdirme yaklaşımı kullanılmış; bu yaklaşımın kavramların kalıcı öğretiminde etkili olduğu gözlemlenmiştir

Öğrencilerin şiirde yer alan isimleri bulurken bazı kelimelerin görevlerini yanlış belirledikleri görülmüştür. Bu durumun sıfat, zamir ve fiil konularının henüz işlenmemiş olmasından kaynaklandığı düşünülmüştür. Öğrencilere metnin bağlamından hareketle somut ve soyut kelimelerin sezdirilmesi çalışması yapılmış ardından da ölçme değerlendirme amacıyla Çalışma Yaprağı 1 ve 2’de yer alan etkinlikler tamamlanmıştır. Birinci eylem planı doğrultusunda "Kim Olduğunu Bil" isimli bir aktivite gerçekleştirilmiştir. Fakat bu aktivitede öğrencilerin etkinliği organize etme aşamasında yaşadıkları zaman sıkıntısı, aktivitenin başarısını olumsuz yönde etkilemiştir. Bu, dil bilgisi eğitiminde zamanın ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bunun yanı sıra, "vatan sevgisi" konulu bir yazı yazmaları istendiğinde, öğrencilerin yazdıkları metinlerin analizi sonucunda görevin doğru anlaşılmadığı görülmüştür. Bu durum verilen görevlerin talimatlarının yeterince net olmadığını göstermektedir. Öğrencilerin dil yeteneklerini en iyi şekilde kullanabilmeleri adına görev talimatlarının daha anlaşılabilir olması gerektiğine karar verilmiştir.

"Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder." kazanımına yönelik bulgular

1. eylem planından elde edilen bulgu ve sonuçlar dikkate alınarak 2. eylem planı revize edilmiştir. Hazırlanan 2. eylem planında, "Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder." kazanımına uygun olarak isim çekim ekleri (çoğul eki, hâl ekleri, iyelik ekleri ve soru eki) üzerinde yoğunlaşmış ve özellikle hâl ekleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama faaliyetleri yapılmıştır. 3 ders saati süren bu çalışma, 28 öğrenciyle yürütülmüştür.

Dersin başında "Evin Halleri" isimli şiir öğrencilere dağıtılmıştır. Öğrencilerin şiiri okuma ve derse katılım konusunda oldukça istekli oldukları gözlemlenmiştir. Öğrencilere şiirde sıkça geçen "ev" kelimesini bulmaları talimatı verilmiştir. Bu kelimenin "ev, evi, eve, evde ve evden" şekillerinde şiirde kullanıldığına vurgu yapılarak bu kelimeler sınıf tahtasına yazılmıştır. Öğrencilere, önceki ders işlenen "isimler" konusu anımsatılmış ve "ev" kelimesinin bir isim olduğu ve isimlerin farklı eklerle değişik durumlar alabileceği belirtilmiştir. Geçmiş derste "isimler" konusunun işlenmiş olmasının, bu konunun öğrenciler tarafından daha rahat kavranmasına yardımcı olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 3. “Çekim Eklerinin İşlevlerini Ayırt Eder.” Kazanımına Yönelik Gözlem Bölümü

Tarih: 19.02.2018	Kodlayarak Temalandırma	
Saat: 10.35-10.40	Kod Listesi	Üst Kategori
Şiire geçen “ev” kelimesinin aldığı ekler sonucu yapısında bir değişiklik olup olmadığını yani kelimenin başka bir kavrama dönüşüp dönüşmediği soruldu [1]. Öğrenciler soruyu doğru bir şekilde cevapladı. [2]. Gelen cevaplardan sonra hâl eklerinin ismin anlamında herhangi bir değişiklik meydana getirmediği bu nedenle de çekim ekleri içinde yer aldığı ifade edildi [3]. Hâl eklerinin kelime anlamında bir değişiklik meydana getirmediğine dikkat çekilerek konu tekrar edildi [4]. Öğrencilerden gelen dönütlerden konunun anlaşıldığı düşünüldü [5].	soru sorma	
	açıklama	Dil Bilgisi Öğretiminde Sezdirme Yöntemi
	dönüt	

Dersin başlangıcında öğrencilerin ilgisi çekilip konuya giriş yapılmıştır. Ardından "Türkiye'ye Sesleniş" isimli şiir öğrencilere dağıtılmış ve öğrencilere, bu şiir içerisinde bulunan hâl eklerini belirlemeleri ve atlarını çizmeleri talimatı verilmiştir. Ders sırasında örnek metindeki hâl ekleri belirlenerek bu konuda gerekli bilgilendirmeler yapılmıştır. Bilgilendirme sonrasında değerlendirme amaçlı "Çalışma Yaprağı 1" öğrencilere dağıtılarak "Kar Yolları Kaplamıştı" başlıklı öyküde eksik bırakılan kısımları doğru hâl ekleriyle doldurmaları istenmiştir. Etkinlik bitiminde, öğrenci cevapları kontrol edilerek değerlendirmeler yapılmıştır. Gözlemler sonucunda öğrencilerin bu aktiviteyi gerçekleştirirken büyük bir zorluk yaşamadıkları anlaşılmıştır. Öğrencilere daha sonra Çalışma Yaprağı 2 dağıtılarak "Mısır Mucizesi" isimli metinde geçen hâl eklerini bulmaları ve tablodaki yerine yazmaları istenmiştir. Ancak öğrencilerin bu etkinliği yaparken biraz zorlandıkları görülmüştür. Bu durum araştırma günlüğünde şu şekilde yer almıştır:

Öğrencilerden 'Mısır Mucizesi' isimli parçada geçen hâl eklerini bularak tablodaki yerlerine yazmalarını istedim. Öğrencilerin yanıtlarını kontrol ettim. Yalnız öğrencilerin Çalışma Yaprağı 1'deki etkinliği yapmada daha başarılı olduğunu fark ettim. Çalışma Yaprağı 2'deki metinde geçen hâl eklerini

bulmakta öğrenciler zorlandılar. Bazı öğrencilerin hâl eklerinin isimlere geldiğini unutarak fiil örneklerini yazmış olduklarını gördüm. Gerekli hatırlatmaları yaparak yanlışları hakkında bilgi verdim.” (Araştırmacı Günlüğü,19.02.2018)

Öğrencilerin "Kar Yolları Kaplamıştı" isimli metinde, "Mısır Mucizesi"ne kıyasla daha iyi performans göstermelerinin arkasındaki temel faktörün metin seçimi olduğu değerlendirilmektedir. "Kar Yolları Kaplamıştı" metni, öğrencilerin kolaylıkla kavrayabileceği bir yapıya sahipken; "Mısır Mucizesi" bu metne nazaran daha karmaşık ve anlaşılması güç bir içerik sunmaktadır. Bu analiz sonucunda, metin seçiminin öğrenci başarısına direkt etki ettiği saptanmıştır ve bu bulgu, ileriye dönük çalışmalarda dikkate alınmıştır.

“İsim ve sıfatların metnin anlamına olan katkısını açıklar.” kazanımına yönelik bulgular

3. eylem planında “İsim ve sıfatların metnin anlamına olan katkısını açıklar.” kazanımı doğrultusunda sıfatlarla ilgili bilgi ve kuralları kavrama/uygulama amacı çerçevesinde eylem planı hazırlanarak 29 öğrenci ile uygulanmıştır. Başlangıçta 3 ders saati olarak planlanan bu eylem planı yapılan değişiklikle 4 ders saatinde gerçekleştirilmiştir. Dersin başında öğrencilerin hazırlıklılığını teşvik etmek ve ilgilerini derse yoğunlaştırmak için sınıfa farklı renk ve formlarda balonlar getirilmiştir. Bu yaklaşımın, öğrencilerin derse karşı motivasyonunu önemli ölçüde artırdığı tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilere "Kırmızı Balon" isimli örnek metin sunulduğunda, metne başlamadan önce gerçekleştirilen balon temalı etkinlik sayesinde öğrencilerin ilgisinin bu metne yoğunlaştığı gözlemlenmiştir.

Sıfatların metnin anlamına olan katkısını açıklar.” kazanımına yönelik gözlem bölümü Tablo 4’te sunulmaktadır.

Tablo 4. “Sıfatların Metnin Anlamına Olan Katkısını Açıklar.” Kazanımına Yönelik Gözlem Bölümü

Tarih: 26.02.2018 Saat: 10.05-10.15	Kodlayarak Temalandırma	
	Kod Listesi	Üst Kategori
Öğrencilere sifata neden ön ad denmiş olabileceğini sordum [1]. Öğrenciler “isimlerin önüne geldiği için ön ad denilmiş olabilir” şeklinde yanıt verdiler [2]. Öğrencilerin sıfatlarla ilgili metinden örnek vermesi istenildiği zaman sınıfın büyük bir çoğunluğu parmak kaldırdı [3]. Öğrencilerin derse katılım konusunda oldukça istekli oldukları görüldü [4].	soru sorma	Dil Bilgisi Öğretimi Çalışmalarında Derse Aktif Katılım
	merak uyandırma	
	keşfetme	
	motivasyon	

3 ders saati olarak planlanmasına rağmen 4 ders saatinde tamamlanan 3. eylem planında, öğrencilerin konuyu iyi bir şekilde kavradığına tanık olunmuştur. Gerçekleştirilen etkinlikler esnasında öğrencilerin ders katılımının yoğun olduğu ve

çalışma yapraklarından alınan geri dönüşlerin olumlu olduğu tespit edilmiştir. Bu gözlemler, araştırmacı günlüğünde aşağıdaki gibi not edilmiştir:

“Öğrenciler bugünkü derse aktif bir şekilde katıldı. Konuyu anlamakta herhangi bir zorluk yaşamadı.” (Araştırmacı Günlüğü, 26.02.2018)

Hâl eklerine dair konu, sıfatlar konusundan daha kısa bir süre kapsasa da öğrenciler sıfatları daha kolay kavramışlardır. Bu durumda, ders için seçilen metnin ve derse hazırlık aşamasında gerçekleştirilen etkinliklerin öğrencilerin ilgisini yoğun bir şekilde çekmesinin büyük bir etkisi olduğu değerlendirilmektedir. Ayrıca, sunulan örnek metinle balon etkinliğinin birbiriyle uyum içinde olması, öğrencilerin konuya daha rahat adapte olmalarına yardımcı olmuştur. Öğrencilerin tahtada örnekler yazarak aktif katılımlarının onlara keyif verdiği belirlenmiştir. İşlenen 3. eylem planına dair öğrenci geri dönüşleri şöyledir:

“Bu pazartesi konumuz sıfatlardı. Soru sıfatı, niteleme sıfatı, kesir sıfatı ve benzeri sıfatları işledik. Tekrar ettik. Örnek çözdük. Bu pazartesi çok güzel geçti. Ben ve arkadaşlarım bu konuyu çok iyi anladık.” (Ö11, Öğrenci Günlüğü, 26.02.2018)

“Sevgili günlük. Bugün çok güzel bir konuya değindik. Konumuz sıfatlar idi. İki çeşit sıfat öğrendik. Bununla ilgili bir şey yaptık. Balonlar şişirip tahtaya astık. Bu balonların özelliğini söyledik. Sonra bir metin verdi öğretmenimiz. Metnin adı Kırmızı Balon idi. Metni okuyup içindeki sıfatları tahtaya yazdık. Ders çok eğlenceli geçti.” (Ö17, Öğrenci Günlüğü, 26.02.2018)

“Sevgili Günlük dün Türkçe dersimiz çok eğlenceli geçti. Sıfatlar ile ilgili etkinlikler, örnekler yaptık. Niteleme sıfatı, işaret sıfatı, belgisiz sıfat gibi şeyler öğrendik. Mesela bir şeyin sıfat olabilmesi için isimden önce gelmesi gerektiğini öğrendik.” (Ö32, Öğrenci Günlüğü, 26.02.2018)

"İsim ve sıfat tamlamalarının metnin anlamına olan katkısını açıklar." kazanımına yönelik bulgular

Daha önce yürütülen eylem planından alınan geri dönüşler ve bulgular doğrultusunda, "İsim ve sıfat tamlamalarının metnin anlamına olan katkısını açıklar." kazanımını hedefleyen eylem planı yeniden incelenip revize edilmiştir. İlk eylem planında, öğrencilere aktif katılım sağlama amacıyla görevler verildiğinde, öğrencilerin bu görevlere olan bilinçli yaklaşımının arttığı belirlenmiştir. Bu gözlem doğrultusunda, 4. eylem planında öğrencilerin ders içerisinde aktif olarak katılımını teşvik eden etkinliklere öncelik verilmiştir. 4. eylem planı, "İsim ve sıfat tamlamalarının metnin anlamına olan katkısını açıklar." kazanımını temel alarak hazırlanmıştır. Bu kapsamda, isim ve sıfat tamlamalarına dair bilgi ve kuralların kavranması ve uygulanması üzerine odaklanılmıştır. Toplamda 4 ders saati süren bu etkinlik, 30 öğrenciyle yürütülmüştür. Bu eylem planı, 6. sınıf düzeyinde hazırlandığı için "Doğa ve Evren" teması tercih edilmiştir. Ders günü sınıfa gelindiğinde tüm öğrencilerin hazır bulunduğu tespit edilmiştir ve toplamda 33 öğrenciyle ders işlenmeye başlanmıştır. Derse hazırlık amacıyla beyin fırtınası yaptırılarak öğrencilerin isimlerle ilgili çağrışımlarını tahtaya yazmaları sağlanmıştır. Öğrencilerin tahtaya yazmış oldukları kelimeler arasında

bağlantı kurmaları sağlanmıştır. Öğrencilerin derse hazır bulunuşluğu sağlandıktan sonra “Ormanlar” isimli örnek metin öğrencilere dağıtılmıştır. “İsim ve sıfat tamlamalarının metnin anlamına olan katkısını açıklar.” kazanımına yönelik gözlem bölümü Tablo 5’te sunulmaktadır.

Tablo 5. “İsim ve Sıfat Tamlamalarının Metnin Anlamına Olan Katkısını Açıklar.”
Kazanımına Yönelik Gözlem Bölümü

Tarih: 05.03.2018 Saat: 09.40-09.50	Kodlayarak Temalandırma	
	Kod Listesi	Üst Kategori
Örnek metin öğrencilere dağıtılarak metni önce sessiz okumaları istendi [1]. Ardından metin bir kez de sesli okutuldu [2]. Öğrencilere bu metinde birbiriyle bağlantılı kelimeler olup olmadığını soruldu [3]. Öğrencilerden metni tekrar okuyarak birbiriyle bağlantılı isimlerin altlarını çizmeleri istendi [4]. Öğrencilerin derse katılım konusunda oldukça istekli oldukları görüldü [5].	sessiz-sesli okuma	
	kelimeler arası anlam ilişkisi	Metin Temelli İşlevsel Dil Bilgisi Öğretimi
	derse katılım	

İlk olarak metinden bir örnek tahtaya yazılarak öğrencilere kendi buldukları örnekleri tahtaya yazmaları için fırsat verilmiştir. Öğrencilerin konuya hızla adapte oldukları ve metindeki isim tamlaması örneklerini rahatça belirledikleri gözlemlenmiştir. Öğrencilerin isim tamlamalarını ne derece kavradıklarını anlamak ve sürecin genel bir değerlendirmesini yapabilmek için Çalışma Yaprağı 1 öğrencilere dağıtılmıştır. Planlanan iki ders saati süresince isim tamlamaları konulu eylem planı başarıyla uygulanmıştır. Konuyla ilgili yapılan değerlendirme, araştırmacı günlüğünde şöyle ifade edilmiştir:

“Ders eğlenceli şekilde geçti ve öğrencilerin derse katılımı genel manada iyiydi.” (Araştırmacı Günlüğü, 05.03.2018)

İsim ve sıfat tamlamalarının metnin anlamına olan katkısını açıklar.” kazanımı doğrultusunda hazırlanan 4. eylem planının 2. bölümü olan sıfat tamlamaları ile ilgili bilgi ve kuralları kavrama/uygulama çalışması 30 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerden “Ormanlar” başlıklı metni incelemeleri istenmiştir. Metinde geçen sıfatlardan bazı örnekler paylaşıldıktan sonra öğrencilerin de bu konuda örnek vermeleri istenmiştir. Daha sonra, sıfatların isimlerin önüne gelip onlarla birleşerek sıfat tamlaması oluşturduğu belirtilmiştir. Öğrencilerden, “Ormanlar” metnini okuyup içerisindeki sıfat tamlamalarını bulmaları istenmiştir. Tek başına kullanılan sıfatların yanı sıra, bir isimle birlikte kullanılan sıfatların da bir sıfat tamlaması oluşturduğu vurgulanarak öğrencilere anımsatılmıştır. “İsim ve sıfat tamlamalarının metnin anlamına olan katkısını açıklar.” kazanımıyla ilgili gözlem bölümü II Tablo 6’da detaylandırılmıştır.

Tablo 6. “İsim ve Sıfat Tamlamalarının Metnin Anlamına Olan Katkısını Açıklar.”
Kazanımına Yönelik Gözlem Bölümü II

Tarih: 06.03.2018 Saat: 10.20-10.25	Kodlayarak Temalandırma	
	Kod Listesi	Üst Kategori
Öğrenciler metinde buldukları sıfat tamlamalarını tahtaya yazdılar. [1]. Öğrenciler sıfat tamlamalarını bulurken hiç zorlanmadılar [2]. Önceki derslerde sıfatlar konusunu iyi anladıkları için metinde geçen sıfat tamlamalarını kolay bir şekilde buldular [3].	ön öğrenmeler	Kalıcı Öğrenme

Öğrencilerin metinden vermiş oldukları örneklerin ardından sıfat tamlamaları ile ilgili gerekli açıklamalar yapılmıştır. İkişer ders saati süren ve toplamda 4 ders saatini kapsayan 4. eylem planı zamanında ve herhangi bir problem yaşanmadan tamamlanmıştır. Öğrencilerden alınan geri dönüşler ve ölçme değerlendirme amacıyla kullanılan çalışma yapıları, tamlamalar konusunun öğrenciler tarafından başarıyla kavrandığını göstermektedir. Öğrencilerin mevcut bilgisini aktive etmek ve ders için hazırlıklı olmalarını sağlamak amacıyla beyin fırtınası tekniği kullanılmıştır. Bu teknik, öğrencilerin dersi daha istekli takip etmelerine ve aktif olarak katılmalarına katkıda bulunmuştur. Öğrencilerin sıfat tamlaması konusunu, isim tamlamasına kıyasla daha rahat kavradıkları belirlenmiştir. Önceki dersin sıfatlar üzerine olması bu durumda etkili olmuştur. Çalışma yapılarındaki görsel içerikler öğrencilerin ilgisini çekerken, Çalışma Yaprağı 3'teki renkli görsel, öğrencilerin görseli yorumlamalarına ve tamlamalar hakkında yazı yazmalarına yardımcı olmuştur.

“Edat ve bağlaçların metnin anlamına olan katkısını açıklar.” kazanımına yönelik bulgular

5. eylem planında “Edat bağlaç ve ünlemlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.” kazanımı doğrultusunda edat ve bağlaçlarla ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama çalışması yapılmıştır. 3 ders saati süren bu çalışma 27 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Dersin başlangıcında, öğrencilerin mevcut bilgilerini belirlemek ve onları yeni öğrenecekleri konulara zihnen hazırlamak için Çalışma Yaprağı 1 öğrencilere dağıtılmıştır. Öğrencilerden, çalışma yaprağında yer alan kelimeleri cümlelerdeki boşluklara yerleştirmeleri istenmiştir. Öğrencilerin bu görevi kolaylıkla yerine getirdikleri gözlemlenmiştir. Edatlarla ilgili bilgi ve kuralları kavratmak/uygulatmak amacıyla örnek metin “Deneme Cesareti” öğrencilere dağıtılmıştır. Öğrenciler metni sessiz bir şekilde okuduktan sonra metin sınıfta bir kez de sesli şekilde okunmuştur. “Edat ve bağlaçların metnin anlamına olan katkısını açıklar.” kazanımına yönelik gözlem bölümü Tablo 7’de sunulmaktadır.

Tablo 7. “Edat ve Bağlaçların Metnin Anlamına Olan Katkısını Açıklar.” Kazanımına Yönelik Gözlem Bölümü

Tarih: 12.03.2018 Saat: 09.35-09.45	Kodlayarak Temalandırma	
	Kod Listesi	Üst Kategori

Öğrencilere metinde bulunan edatlarla ilgili birkaç örnek verilerek örneklerdeki kelimelerin görevlerini soruldu [1]. Böylece edatlarının işlevlerini sezdirmeye çalışıldı [2]. Çalışma Yaprağı 1'den de edat örnekleri söylenerek bu kelimelerin tek başına kullanılıp kullanılmadığı soruldu [3]. Böylece öğrencilere edatların tek başına bir anlam taşımadığını ancak cümle içinde bir anlam kazandığını fark ettirildi [4].	örnek verme	
	soru sorma	Dil Bilgisi Kurallarının Öğretiminde Sezdirme Yöntemi
	fark etme	

Öğrencilerden, örnek metindeki tek başına anlamsız olan ancak cümle içerisinde anlam kazanan kelimeleri belirlemeleri istenmiştir. Öğrencilerin, metinde yer alan edatları başarılı bir şekilde tespit edip tahtaya yazarken herhangi bir zorlukla karşılaşmadıkları belirlenmiştir. Öğrencilere bağlaçların kullanımı ve kuralları hakkında bilgi vermek ve bu bilgileri uygulamalarını sağlamak amacıyla "Püf Noktası" adlı örnek metin dağıtılmıştır. Metinde geçen bağlaçlardan bazı örnekler sunulmuş ve bu bağlaçların cümle içerisinde nasıl bir işlev gördüğüne vurgu yapılmıştır.

Eylem planı için 3 ders saati ayrılmış ve planlanan süre içerisinde başarılı bir şekilde tamamlanmıştır. Gözlemlere göre, öğrenciler derse aktif bir şekilde katılmışlardır. Ders sırasında ve sonrasında toplanan geri bildirimler, öğrencilerin konu hakkında bilgi sahibi olduklarını ve kavradıklarını göstermektedir. İki çalışma yaprağı arasında bir kıyaslama yapıldığında, Çalışma Yaprağı 2'nin Çalışma Yaprağı 3'e göre daha kolay ve hızlı bir şekilde tamamlandığı belirlenmiştir. Bu durumun, Çalışma Yaprağı 2'deki edatlarla ilgili metnin, bağlaçlarla ilgili metne kıyasla daha sade ve anlaşılır olmasından kaynaklandığı düşünülmüştür.

Öğrenci günlükleri incelendiğinde, öğrencilerin dersin işleniş biçimi hakkında olumlu geri bildirimlerde buldukları belirlenmiştir. Dil bilgisi konularının öğretim sürecinde kullanılan metinlere öğrencilerin büyük bir ilgi gösterdiği ve bu metinleri çok beğendiklerini ifade ettikleri gözlenmiştir. Öğrencilerin 5. eylem planı ile ilgili bazı görüşleri şu şekildedir:

"Bugün edat ve bağlaçları öğrendik. Çalışmalar yaptık. Metinler okuduk. Çok iyiydi. Diğer arkadaşlarımı bilmem ama ben çok eğlendim." (Ö1, 12.03.2018)

"Her pazartesi günleri öğretmenimiz tüm sınıfa metin veya şiir vererek bize ders anlatıyor. Biz bu dersten çok eğleniyoruz. Her pazartesi böyle ve biz çok memnunuz." (Ö2, 12.03.2018)

"Konumuz bağlaçtı. Çok güzel bir konuydu. Bugün çok eğlendik. Tahtaya kalkıp konumuzla ilgili örnekler yazdık. Püf Noktası ve Deneme Cesareti adlı metinler çok güzeldi. Çalışma Yaprağı 1, 2 ve 3'te zorlanmadım. Çok eğlendik. Vaktin nasıl geçtiğini anlayamadık." (Ö20, 12.03.2018)

“Ünlemlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.” kazanımına yönelik bulgular

6. eylem planı kapsamında, “Edat, bağlaç ve ünlemlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.” kazanımı doğrultusunda ünlemler hakkında bilgi ve kuralların kavratılması ve uygulanması için bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu ders sırasında tüm sınıf hazır bulunmuş ve 32 öğrenciyle etkinlikler uygulanmıştır. Derse başlarken, öğrencilerin derse aktif katılımını teşvik etmek ve hazırbulunuşluklarını artırmak için onlara his simgeleri dağıtılmıştır. Öğrencilere dağıtılan his kartlarındaki yüz ifadelerini dikkatlice incelemeleri istenmiştir. Bu incelemenin ardından, bu ifadelerin hangi duyguyu temsil ettiği hakkında öğrencilere sorular yöneltilmiştir. Aldıkları yanıtların ardından, bu yüz ifadeleriyle ilişkilendirilebilecek cümleler kurmaları talep edilmiştir. Öğrenciler, yüz ifadelerini anlama ve bu anlamları cümlelerle ifade etme konusunda oldukça yetenekli oldukları kanısına varılmıştır.

Etkinlik, öğrencileri konuya zihinsel olarak hazırlamak için tasarlanmıştır. Bu hazırlıktan sonra “Hacivat ile Karagöz” başlıklı örnek bir metin öğrencilere verilmiştir. Öğrencilerden metni sessizce okumaları, ardından bu metni tahtada canlandırmaları için seçilecek öğrencilere bilgi verilmiştir. Öğrencilerin bu canlandırmaya karşı büyük bir istek duydukları gözlemlenmiştir. “Ünlemlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.” kazanımını hedefleyen 6. eylem planı, 3 ders saati süresince başarıyla uygulanmıştır. Öğrencilerin derse aktif katılım sağladığı gözlemlenmiştir. Alınan geri bildirimlere dayanarak, öğrencilerin ders içeriğini başarıyla kavradıkları sonucuna varılmıştır. Derse hazırlık için kullanılan his kartları, öğrencilerin dikkatini çekmiş ve hazırbulunuşluklarını artırmıştır. Ayrıca, dersin sonunda verilen yeniden oluşturma çalışmasının, öğrenciler tarafından büyük bir istekle tamamlandığı görülmüştür.

“Basit, türemiş ve birleşik kelimeleri ayırt eder.” kazanımına yönelik bulgular

7. eylem planı, “Basit, türemiş ve birleşik kelimeleri ayırt eder.” kazanımı doğrultusunda hazırlanmıştır ve bu plan; basit, türemiş ve birleşik kelimelerin özelliklerini kavratmak için 29 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Derse başlarken, öğrencilerin dikkatini konuya çekmek ve hazırbulunuşluklarını artırmak amacıyla Çalışma Yaprığı 1 öğrencilere dağıtılmıştır. Bu yaprakta bulunan altı çizili kelimelerin yapısal özellikleri hakkında sezdirmeye yönelik sorular öğrencilere yöneltilmiştir.

Öğrencilere birleşik kelimeleri anlamları için yapılan etkinliğin sonrasında, “Cazgır” isimli örnek metin verilmiştir. İlk olarak metni kendi başlarına sessizce okuyan öğrenciler, ardından okuma konusundaki istekleri nedeniyle metni sınıf ortamında sesli bir şekilde iki defa okumuşlardır. Öğrencilere metinde bulunan basit, türemiş ve birleşik kelimelere örnekler verilerek öğrencilerden de bu kelimelere metinden örnek vermeleri sağlanmıştır. Öğrencilerin örnek verme konusunda zorlanmadıkları görülmüştür.

Konuyu daha derinlemesine kavratmak ve öğrencilerin anlama düzeylerini değerlendirmek adına Çalışma Yaprığı 2 öğrencilere sunulmuştur. Bu yaprakta, öğrencilerden verilen köklerle ve eklerle yeni kelimeler oluşturmaları beklenmiştir. Öğrenciler, bu etkinliği rahatlıkla ve başarıyla tamamlamışlardır. Son etkinliğin tamamlanmasının hemen ardından, öğrencilere Çalışma Yaprığı 3 sunulmuştur. Bu

yaprakta, metin içerisinde altı çizili kelimelerin yapısını tespit edip yazmaları talep edilmiştir. Öğrenciler bu görevi başarıyla yerine getirmişlerdir. Bu çalışma yaprağında en kısa metin “Benim Adım Ata Değil” metni, en uzun metin “Köylü Milletin Efendisidir” metnidir. Buna rağmen öğrencilerin başarılarının neredeyse birbiriyle aynı olduğu görülmüştür.

Çalışma Yaprağı 4, öğrencilere sunularak resimlere dayalı yeni birleşik kelimeler türetmeleri talep edilmiştir. Bu etkinlik sırasında öğrencilerin eğlenerek katılım sağladıkları gözlemlenmiştir. Görsel materyallerle çalışmanın, öğrencilerin ders katılımlarını ve motivasyonlarını artırdığı açıkça görülmüştür. Araştırmacının bu gözlemleri, günlüğünde şu şekilde belirtilmiştir:

“Öğrencilere Çalışma Yaprağı 4’ü dağıttım. Öğrencilerden çalışma yaprağında yer alan resimleri inceleyerek resimlerle ilişkili olarak yeni birleşik kelimeler oluşturmalarını istedim. Öğrenciler bu etkinliği yaparken çok eğlendiler. Görsellerden hareketle çalışma yapmak öğrencileri mutlu ediyor.” (Araştırmacı Günlüğü, 26.03.2018)

7. eylem planı kapsamında, “Basit, türemiş ve birleşik kelimeleri ayırt eder.” kazanımı doğrultusunda hazırlanan ders, toplam 3 ders saati sürmüştür ve planlandığı gibi zamanında sona ermiştir. Öğrencilerin ders sürecine aktif bir şekilde katıldığı gözlemlenmiştir. Ders esnasında ve ders sonunda alınan geri bildirimler, öğrencilerin konuyu başarıyla kavradığına işaret etmektedir. Bu gözlemler, araştırmacının ve öğrencilerin günlüklerine şöyle yansıtılmıştır:

“Öğrenciler bugün konuyu çok kısa sürede kavradı. Derse aktif olarak katıldılar. Belirlenen sürede dersi tamamladım.” (Araştırmacı Günlüğü, 26.03.2018)

“Çalışma kâğıdının birinde kelime oluşturduk. Birinde kelimelerin türünü yazdık. Birinde ise verilen resimleri birleştirip birleşik kelimeler oluşturduk. Çok eğlenceli geçti.” (Ö1, 26.03.2018)

“Biz bu saat basit kelime, türemiş kelime ve birleşik kelimeleri işledik. Öncelikle öğretmenimiz bize etkinlik dağıttı ve biz o etkinlikte basit kelimeler bulduk. Bulduğunuz kelimeleri tahtaya yazdık. Son olarak da birleşik kelimeleri yazdık ve bu sayede ben dersi çok iyi şekilde anladım.” (Ö2, 26.3.2018)

“Sevgili günlük bugün çok eğlendim. Niye diye sorarsan Çalışma Yaprağı 1, 2, 3ve 4’ü yaptık. Çok eğlendiğim. Çalışma Yaprağı 4’teki resimleri birleştirerek bir isim türettik. Çok kolaydı hiç zorlanmadım.” (Ö26, 26.03.2018)

“Zamirlerin metnin anlamına olan katkısını belirler.” kazanımına yönelik bulgular

8. eylem planında “Zamirlerin metnin anlamına olan katkısını belirler.” kazanımı doğrultusunda, zamirler hakkındaki bilgileri ve ilgili kuralları öğrencilere kavratmak amacıyla hazırlanmış bir program gerçekleştirilmiştir. Bu program 29 öğrenciyle yürütülmüştür. Dersin başlangıcında öğrencilerin konuya hazırbulunuşluğunu sağlamak için Çalışma Yaprağı 1 onlara sunulmuştur. Öğrencilere verilen çalışma

yaprağındaki bilgilere dayalı bir hikâye yazmaları istenmiştir. Hikâyelerde, görsellerde belirtilen isimlerin sadece bir kere kullanılması gerektiği belirtilmiştir. Aynı isimlere hikâyede tekrar yer verilirken doğrudan bu isimlerin değil, farklı ifadelerin kullanılması ve bu ifadelerin altının çizilmesi istenmiştir. “Bakalım yazacağınız hikâyede bu isimlerin yerine neler kullanacaksınız? şeklinde sorularak öğrencilerin dikkatini çekmek ve öğrencileri yazma sürecine dahil etmek amaçlanmıştır. “Zamirlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.” kazanımına yönelik gözlem bölümü Tablo 8’de sunulmaktadır.

Tablo 8. “Zamirlerin Metnin Anlamına Olan Katkısını Açıklar.” Kazanımına Yönelik Gözlem Bölümü

Tarih: 02.04.2018 Saat: 09.20-09.40	Kodlayarak Temalandırma	
	Kod Listesi	Üst Kategori
Öğrencilere yazacakları hikâye ile ilgili gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra hikâyelerini yazmaları için zaman verildi [1]. Öğrenciler hikâyelerini yazdıktan sonra onlara resimleri verilen isimlerden ikinci kez bahsederken hangi kelimeleri kullandıkları soruldu [2]. Öğrencilerin vermiş oldukları cevaplardan konuyu hızlı bir şekilde kavradıkları anlaşıldı [3]. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun yazmış oldukları hikâyelerinde isimlerden ikinci kez bahsederken zamirleri kullanmış olduğu görüldü [4].	hikâye yazma	Dil Bilgisi Öğretimi Çalışmalarında Dil Becerilerinden ve Sanat Dallarından Faydalanma
	resim	
	zamir kullanımı	

Öğrencilerin cevaplarının ardından örnek metin “Kitaba Hürmet” öğrencilere dağıtılmıştır. Öğrencilere, kendi yazdıkları metinde isimlerin yerine hangi kelimeleri kullandıklarını incelemeleri ve bu kelimelerin metindekilerle eşleşip eşleşmediğini belirlemeleri istenmiştir. Öğrencilerin, isimlerin yerine kullandıkları kelimeleri metinden doğru bir şekilde tespit edebildikleri gözlemlenmiştir. Ardından, örnek metin üzerinde zamirlerin yerleri boş bırakılarak öğrencilere verildi. Öğrencilerden bu boş bırakılan yerlere hangi zamirlerin ya da kelimelerin getirilebileceğini düşündürmek için sorular yöneltildi. Ayrıca, bu boşlukların metinde anlam daralmasına ya da anlam değişikliğine sebep olup olmadığına dair sorular sorularak zamirlerin metindeki rolüne dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Bu yaklaşım, öğrencilere zamirlerin metindeki işlevlerini daha iyi kavratmak için kullanılmıştır.

Çalışma Yaprığı 2, öğrencilere bir önceki etkinlikten sonra verilmiştir. Bu yaprakta öğrencilerden, şiir ve tekerleme metinlerinde isimlerin yerini alan kelimeleri belirlemeleri talep edilmiştir. Öğrenciler, bu görevi hızla ve etkin bir şekilde gerçekleştirmişlerdir. Gözlemler sonucunda, öğrencilerin şiir ve tekerlemedeki zamirleri doğru bir biçimde tanımladıkları anlaşılmıştır. Etkinlik sonrası Çalışma Yaprığı 3 öğrencilere sunulmuştur. Bu yaprakta, öğrencilerden metinde geçen zamirleri tespit edip, bu zamirlerin hangi türe ait olduklarını işaretlemeleri istenmiştir. Öğrencilerin

metinde; kişi zamiri, işaret zamiri ve soru zamirini belgisiz zamirden daha kolay buldukları gözlemlenmiştir. Öğrencilerin bir kısmı belgisiz zamir bulamazken bir kısmı ise belgisiz zamir olarak yanlış kelime bulmuştur. Bunu üzerine öğrencilere belgisiz zamirlerle ilgili hatırlatmalarda bulunulmuştur.

Etkinlik kapsamında öğrencilere Çalışma Yaprağı 4 sunulmuştur. Bu yaprakta öğrencilerden, kavram havuzunda verilen kelimeleri kullanarak kitaplar hakkındaki hislerini ve düşüncelerini yansıtan bir yazı oluşturmaları beklenmiştir. Ayrıca, yazdıkları bu metinde öğrenmiş oldukları zamirleri kullanmaya özen göstermeleri istenmiştir. Öğrencilerin, kitaplar hakkında duygularını ve düşüncelerini ifade ederken, zamirleri etkili ve doğru bir biçimde metinlerine dahil ettikleri görülmüştür.

5. Tartışma ve Sonuç

Dil öğretiminde, dil bilgisi öğretiminin kritik bir yere sahip olduğu tartışmasız bir gerçektir. Ancak, modern Türkçe eğitiminde, dil bilgisi konusuna gerektiği kadar önem verilmediği gözlemlenmektedir. Bu durum, dil bilgisi öğretiminin ve genel olarak Türkçe öğretiminin ülkemizdeki mevcut durumunun istenilen düzeyde olmadığını göstermektedir. Sağır ve Demir Atalay'ın (2016) çalışmalarında da belirtildiği gibi, dil bilgisi öğretimi ve genel olarak Türkçe öğretimi konusunda birçok sorun bulunmaktadır. Literatürde, dil bilgisi öğretimi konusunda birçok araştırmacı tarafından yapılmış çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalar, dil bilgisi öğretiminin karşılaştığı sorunları ve bu sorunların nasıl aşılabileceği konusunda farklı perspektifler sunmaktadır. Salman, Ülkümen, Özgül, Bıyık ve diğer birçok araştırmacının çalışmaları, dil bilgisi öğretiminin önemini ve bu alanda karşılaşılan zorlukları detaylı bir şekilde ele almaktadır. (Salman, 2018; Ülkümen, 2017; Özgül, 2017; Bıyık, 2016; Ömeroğlu, 2016; Kutlubay, 2015; Demirel ve Kerimoğlu, 2015; Karagöz ve Oryaşın, 2014; Karagöz, 2013; Karatay, Kartallıoğlu ve Coşkun, 2012; Şekerci, 2011; Kılıç ve Akçay, 2011; Özbülür, 2011; Erdem, 2008; Büyükkız, 2007; Erdem, 2007; Kaygusuz, 2006; Daloğlu, 2005; İşcan ve Kolkusa, 2005; Calp, 2001). Bu durum, dil bilgisi öğretiminin Türkçe eğitimindeki yerinin ve öneminin yeniden değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Özellikle dil bilgisi öğretiminin, dil öğretiminin temel bileşenlerinden biri olarak kabul edilmesi ve bu alanda karşılaşılan sorunlara çözüm bulunması, Türkçe eğitiminin kalitesini artıracaktır. Bu, dil bilgisi öğretiminin metin temelli bir yaklaşımla gerçekleştirilmesinin önemini vurgulamaktadır.

Türkçe eğitiminde dil bilgisi öğretiminin metinlerle bütünleşik bir şekilde ele alınması, dilin gerçek yaşam bağlamında nasıl kullanıldığını öğrencilere gösterme potansiyeline sahiptir. İşlevsel dil bilgisi öğretimi, dilin sadece kurallarını değil, aynı zamanda bu kuralların gerçek yaşamda nasıl uygulandığını da öğrencilere aktarmayı amaçlar. Bu nedenle, dil bilgisi konularının metinlerle bütünleşik bir şekilde ele alınması, öğrencilere dilin gerçek yaşamda nasıl kullanıldığını dair daha derinlemesine bir anlayış kazandırabilir. Akın'ın (2015) belirttiği gibi, dil bilgisi konularının metinlerle bütünleşik bir şekilde ele alınması, dil bilgisi öğretiminin daha anlamlı ve bağlamla ilişkilendirilmiş bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlar. Ancak, Karagöz ve Oryaşın'ın (2014) çalışmasında belirtildiği gibi, bu yaklaşımın uygulamada tam anlamıyla hayata geçirilmediği görülmektedir. Bu durum, dil bilgisi öğretiminin metin temelli bir

yaklaşımla nasıl daha etkili bir şekilde gerçekleştirilebileceği konusunda daha fazla araştırmaya ve çalışmaya ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Dil bilgisi öğretiminin metin temelli bir yaklaşımla gerçekleştirilmesi, dilin gerçek yaşam bağlamında nasıl kullanıldığını öğrencilere gösterme potansiyeline sahip olup, bu yaklaşımın Türkçe eğitiminde daha yaygın bir şekilde benimsenmesi gerekmektedir. Metinlerin dil bilgisi öğretiminde kullanılması, dilin gerçek yaşamda nasıl kullanıldığını göstererek öğrencilere daha somut ve anlamlı bir öğrenme deneyimi sunar. Bu yaklaşım, dil bilgisinin soyut kurallarından ziyade dilin gerçek yaşamda nasıl işlediğini vurgular. Bu nedenle, metinlerden hareketle dil bilgisi öğretimi, öğrencilere dilin işlevselliğini ve kullanımını daha iyi anlama fırsatı sunar. Bıyık'ın (2016) araştırmasında belirtildiği gibi, bazı Türkçe öğretmenleri geleneksel öğretim yöntemlerini tercih edebilirler. Ancak, dil bilgisi öğretiminde metin temelli ve işlevsel bir yaklaşımın benimsenmesi, öğrencilere dilin gerçek yaşamda nasıl kullanıldığını dair daha derinlemesine bir anlayış kazandırabilir. Tümevarım yöntemi, öğrencilere dil bilgisi kurallarını metinler aracılığıyla sezdirerek öğretme olanağı sunar. Bu, öğrencilere dilin gerçek yaşamda nasıl işlediğini göstererek dil bilgisini daha anlamlı kılar. Güneş (2013) tarafından belirtildiği gibi, sezdirme yöntemi, dil bilgisinin aktif olarak öğrenilmesini ve zihinde yapılandırılmasını sağlar. Yapılandırmacı yaklaşım, öğrencilere bilgiyi aktif olarak inşa etme fırsatı sunar ve bu, dil bilgisi öğretiminde sezdirme yönteminin kullanılmasını destekler. Sezdirme yöntemi, öğrencilere dil bilgisi kurallarını metinler aracılığıyla sezdirerek öğretme olanağı sağlar.

Metinlerden hareketle dil bilgisi öğretimi, öğrencilere dilin gerçek yaşamda nasıl kullanıldığını dair daha somut ve anlamlı bir öğrenme deneyimi sunar. Bu yaklaşım, dil bilgisi öğretiminin sadece soyut kurallarını değil, aynı zamanda dilin gerçek yaşamda nasıl işlediğini de vurgular. Bu nedenle, dil bilgisi öğretiminde metin temelli ve işlevsel bir yaklaşımın benimsenmesi, öğrencilere dilin işlevselliğini ve kullanımını daha iyi anlama fırsatı sunar. Dil bilgisi eğitiminin amacı, dilin fonksiyonel olarak kullanılmasını teşvik etmek ve temel dil yeteneklerini geliştirmektir. Ancak, Kutlubay'ın 2015 yılında yaptığı bir inceleme, 1928'den bu yana Türkçe öğretim programlarında, dil bilgisi eğitiminin bu yetenekleri nasıl destekleyeceği konusunda yeterli bilgi sağlanmadığını ortaya koymuştur. Bu bağlamda, bu çalışma, metin temelli işlevsel dil bilgisi öğretimi için oluşturulan ders planlarında, dil bilgisi konularını öğretirken hangi yöntem ve tekniklerin en uygun olduğunu ve hangi materyallerin kullanılması gerektiğini ele almaktadır. Metin temelli eğitim yaklaşımı, dil bilgisi konularını öğrencilere daha iyi anlatmada etkili bir araç olarak görülmektedir. Aynı zamanda, çeşitli öğretim materyalleri, öğrencilerin dinleme, konuşma, okuma ve yazma gibi temel dil becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Dil bilgisi eğitiminde sadece içeriğin değil, aynı zamanda kullanılan yöntem, teknik ve materyallerin de büyük bir öneme sahip olduğu belirtilmelidir. Bu faktörlerin doğru bir şekilde entegre edilmesi, dil bilgisi eğitiminin kalitesini artırabilir.

Metin temelli dil bilgisi öğretimi, dil bilgisi öğretiminin bütünsel bir yaklaşımla anlama ve anlatma becerileriyle birlikte gerçekleştirilmesini teşvik eder. Bu, Türkçeyi etkili ve doğru bir şekilde kullanma yeteneğini geliştirmenin temel hedefine hizmet eder (Karagöz ve Oryaşın, 2014, s. 190). Gerçekten de Türkçe eğitiminde dil bilgisi

elementlerinin işlevsel olarak nasıl kullanılacağı ve öğretileceği konusunda hazırlanan eylem planları, öğrencilerin temel dil becerilerini aktif olarak nasıl kullandıklarını ortaya koymaktadır. Özellikle isimlerin, isim ve sıfat tamlamalarının ve zamirlerin işlevsel kullanımı ve öğretimi konusundaki çalışmalarda kullanılan materyaller, öğrencilerin metinler aracılığıyla temel dil becerilerini nasıl etkili bir şekilde kullandıklarını gösteren örnekler sunmaktadır.

Metin temelli dil bilgisi öğretimi, dil bilgisel konuların kavratılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu yaklaşımda, bazı dil bilgisel konuların öğrencilere metinler aracılığıyla daha hızlı ve etkili bir şekilde öğretilbildiği gözlemlenmiştir. Örneğin, isimlerin işlevsel kullanımı konusunda yapılan bir çalışmada, özel isimlerin metinde daha belirgin olduğu ve büyük harfle yazıldığı için öğrenciler tarafından daha kolay tanındığı belirlenmiştir. Aynı şekilde, çoğul isimlerin sonuna eklenen "-lar/-ler" takısı, öğrencilere bu isimleri tanıma konusunda yardımcı olmuştur. Ancak, dil bilgisi öğretiminde sadece metinlerin kullanımı yeterli değildir. Öğrencilerin bilişsel gelişimleri de öğrenme sürecini etkileyen önemli bir faktördür. Özellikle soyut kavramların öğretiminde, öğrencilerin bilişsel gelişim dönemleri göz önünde bulundurulmalıdır. Örneğin, soyut işlemler dönemine henüz geçmemiş öğrenciler, soyut kelimeleri tanıma ve anlama konusunda zorluk yaşayabilirler. Bu, öğrencilerin geri bildirimleri ve çalışma yapraklarından elde edilen sonuçlarla da doğrulanmıştır. Bu nedenle, dil bilgisi öğretimi çalışmalarında öğrencilerin bilişsel özelliklerinin dikkate alınması gerekmektedir.

Dil bilgisi öğretiminde metinlerin kullanımı, öğrencilerin konuyu daha iyi kavramalarına yardımcı olurken aynı zamanda dersin başlangıcında öğrencilerin motivasyonunu artırabilir. Örneğin, "Evin Hâlleri" adlı şiir, öğrencilere "hâl ekleri" konusunda bir önsöz sağlamış ve onların bu konuya ilgi duymalarını teşvik etmiştir. Öğrenci günlüklerinin incelenmesi, bu tür metinlerin öğrenciler üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu göstermektedir. Dil bilgisi öğretiminin amacına ulaşması için metin temelli bir yaklaşımın benimsenmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu yaklaşım, literatürde de desteklenmektedir. Karagöz ve Oryaşın'ın (2014) yaptığı bir çalışma, dil bilgisi etkinliklerinin metinlerle ne kadar ilişkilendirildiğini incelemiş ve çoğu zaman bu etkinliklerin metinle doğrudan ilişkilendirilmediğini belirtmiştir. Öte yandan, Derman'ın (2008) çalışması, metin tabanlı dil bilgisi öğretiminin öğrencilerin akademik başarısını artırabileceğini göstermiştir. Dil bilgisi öğretiminde metinlerin etkin bir şekilde kullanılması, öğrencilerin konuyu daha derinlemesine kavramalarına ve motivasyonlarının artmasına yardımcı olabilir. Bu nedenle, dil bilgisi öğretiminde metin temelli bir yaklaşımın benimsenmesi önerilmektedir.

Metin temelli dil bilgisi öğretiminde, konunun niteliğiyle uyumlu metin seçimi ve dersin başlangıcındaki hazırlık çalışmaları öğrencilerin öğrenme sürecini büyük ölçüde etkiler. Örneğin, hâl ekleri konusu kısa olmasına rağmen, sıfatlar konusunun öğrencilere daha iyi aktarılmasında, seçilen metnin ve hazırlık faaliyetlerinin öğrencileri daha çok cezbetmesinin büyük bir rolü vardır. Özellikle öğrencilere sunulan metinlerin ve görsel materyallerin birbiriyle uyum içinde olması, öğrencilerin konuya daha kolay uyum sağlamalarını sağlar. Metin merkezli yaklaşım, öğrencilere konuyu hızla kavratma ve kalıcı bilgi edinmelerine yardımcı olma avantajına sahiptir. Ayrıca,

ders sırasında yapılan etkinlikler, öğrencilerin Türkçe dersine olan ilgisini artırır ve olumlu bir tutum geliştirmelerine katkıda bulunur. Bu nedenle, dil bilgisi öğretiminde metin tabanlı bir yaklaşımın benimsenmesi, öğrencilerin başarısını artırabilir.

Dil bilgisi öğretiminde, dilin işlevsel kullanımının vurgulanmadığı ve bu nedenle öğrencilerin anlama ve ifade becerilerinin yeterince gelişmediği tespit edilmiştir. Bu soruna çözüm getirmek amacıyla bir eylem planı oluşturulmuştur. Bu eylem planının temel amacı, öğrencilere dil bilgisi öğretimi aracılığıyla temel dil becerilerini geliştirmek ve bütünsel bir öğrenme deneyimi sunmaktır. Bu bağlamda, dil bilgisi öğretiminde metinler temel alınarak bir yaklaşım benimsenmiştir. 6. sınıf Türkçe dersi için bu yaklaşıma uygun eylem planları hazırlanmış ve uygulanmıştır. Uygulama sonrasında, metin temelli dil bilgisi öğretiminin öğrencilere dil bilgisi konularını daha etkili bir şekilde öğrettiği ve dil becerilerini geliştirdiği gözlemlenmiştir. Ayrıca, bu yaklaşımda metnin kalitesi, dil bilgisi konusunun özellikleri ve kullanılan öğretim yöntemleri gibi faktörlerin öğrenme sürecine önemli bir etkisi olduğu saptanmıştır.

1. eylem planı kapsamında isimlerin işlevsel kullanımı ve öğretimi konusunda "Kim Olduğunu Bil" adlı bir etkinlik düzenlenmiştir. Ancak bu etkinlik sırasında öğrencilerin organizasyon sürecinde yaşadığı zaman kaybı, etkinliğin verimliliğini etkilemiştir. Bu durum, metin temelli dil bilgisi öğretiminde zaman yönetiminin ne kadar kritik olduğunu göstermiştir. Ayrıca, öğrencilere "vatan sevgisi" teması üzerine bir metin yazma görevi verilmiştir. Ancak toplanan metinler üzerinde yapılan değerlendirmeler, öğrencilerin verilen görevi tam olarak kavrayamadıklarını ortaya koymuştur. Bu durum, tamamlayıcı görevlerin yönergelerinin yeterince açık ve net olmadığına işaret etmektedir. Öğrencilerin dil becerilerini etkin bir şekilde kullanabilmeleri için verilen görevlerin yönergelerinin daha anlaşılır olması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Çekim eklerinin işlevsel kullanımı ve öğretimi konusunda yapılan çalışmalarda, öğrenci günlüklerine göre, öğrencilerin "hâl ekleri" konusunda bilgi sahibi oldukları ve "Evin Hâlleri" adlı şiiri okudukları görülmüştür. Öğrencilerin sıkça "ev" kelimesinden bahsetmeleri, doğru metin seçiminin ne kadar kritik olduğunu göstermektedir. Doğru metin, öğrencilerin konuyu daha iyi kavramalarına yardımcı olabilir. Ayrıca, "Kar Yolları Kaplamıştı" ve "Mısır Mucizesi" metinleri arasında yapılan karşılaştırmada, öğrencilerin ilk metinde daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. Bu, "Kar Yolları Kaplamıştı" metninin öğrenciler için daha anlaşılır olduğunu göstermektedir. Öte yandan, "Mısır Mucizesi" metni, öğrenciler için daha karmaşık ve zorlayıcı olmuştur. Bu sonuçlar, dil bilgisi öğretiminde metin seçiminin kritik bir rol oynadığını göstermektedir. Doğru metin seçimi, öğrencilerin konuyu daha iyi anlamalarına, derse daha hazırlıklı gelmelerine ve ölçme değerlendirme aşamalarında daha başarılı olmalarına yardımcı olabilir. Bu nedenle, eğitimcilerin metin seçimine özellikle dikkat etmeleri gerekmektedir.

Sıfatların işlevsel kullanımı ve öğretimi konusundaki çalışmalarda, hâl ekleri konusunun sıfatlar konusundan daha kısa olmasına karşın, sıfatlarla ilgili etkinliklerde öğrencilerin daha başarılı performans gösterdiği gözlemlenmiştir. Bu başarının arkasında yatan ana nedenlerden biri, ders için seçilen metnin ve hazırlık çalışmalarının öğrencilerin ilgisini çekmesidir. Özellikle öğrencilere sunulan örnek

metinlerin ve görsel materyallerin (balonlar gibi) birbiriyle uyum içinde olması, öğrencilerin konuya daha kolay uyum sağlamalarını sağlamıştır. Bu, dil bilgisi öğretiminde metin ve konu seçiminin ne kadar kritik olduğunu göstermektedir. Eğitimde kullanılan materyallerin birbiriyle ve öğretilecek konuyla uyumlu olması, öğrencilerin konuyu daha iyi kavramalarına ve daha başarılı olmalarına katkıda bulunmaktadır.

Metin temelli işlevsel dil bilgisi öğretimi, dil bilgisi öğretiminde metinlerin merkezde olduğu, dilin gerçek yaşamda nasıl kullanıldığını göstermeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım, öğrencilere dilin gerçek yaşamda nasıl işlediğini göstererek, dil bilgisini daha anlamlı ve işlevsel bir şekilde öğrenmelerini sağlar. Hazırlanan eylem planlarına bakıldığında, derse hazırlık amacıyla yapılan etkinliklerin öğrencilerin dikkatini çekmek, motivasyonlarını artırmak ve konuyu daha iyi kavramalarına yardımcı olmak için tasarlandığı görülmektedir: "İsim, Şehir, Eşya Oyunu" ile öğrencilerin dikkatleri derse çekilmiş ve hazırbulunuşlukları ölçülmüştür. Dil bilgel konuyla uyumlu bir şiir okuyarak, öğrencilere konunun gerçek yaşamdaki kullanımını gösterilmiştir. Balon etkinliği ile öğrencilere renk, şekil ve sayı gibi kavramları öğretmek amacıyla interaktif bir etkinlik gerçekleştirilmiştir. Beyin fırtınası tekniği ile öğrencilere konuyla ilgili çağrışımlarını ifade etme fırsatı verilmiştir. Çalışma yaprakları ile öğrencilere konuyu pekiştirme ve uygulama fırsatı sunulmuştur. His simgeleri ile öğrencilere duygularını ifade etme ve bu duyguları dil ile nasıl ifade edebilecekleri konusunda bilgi verilmiştir. Bu etkinliklerin tümü, öğrencilere dil bilgisini gerçek yaşam bağlamında nasıl kullanabileceklerini göstermeyi amaçlamaktadır. Öğrencilerin aktif olarak katıldığı, interaktif ve eğlenceli etkinlikler sayesinde dil bilgisi öğretimi daha anlamlı ve etkili hale gelmiştir. Öğrencilerin derse olan ilgisi artmış, konular daha kolay kavranmış ve öğrenme süreci daha verimli hale gelmiştir. Bu nedenle, metin temelli işlevsel dil bilgisi öğretiminin, dil bilgisi öğretiminde etkili bir yöntem olduğu sonucuna varılmıştır.

Öğrencilerin derse hazırbulunuşluklarını sağlamak için kullanılan çeşitli materyaller, öğrencilerin dikkatini başarıyla çekmiş ve onları derse motive etmiştir. Özellikle dil bilgisi unsuru olarak sıfatların işlevsel kullanımı ve öğretimi konusundaki uygulamalar, öğrencilerin olumlu geri dönüşleriyle dikkat çekmektedir. Ö₂₆ kodlu öğrenci, öğrenci günlüğünde şu ifadeleri kullanmıştır: "Dünkü kırmızı balonlarla yaptığımız etkinlikler çok hoşumuza gitti. Hem eğlenip hem de yeni şeyler öğrendim. Okuduğumuz kırmızı balon metnini çok sevdim. Tahtaya astığımız balonların bir özelliğini söylediğimizde çok eğlendim. Türkçe dersini seviyordum. Şimdi daha çok seviyorum. İyi ki öğretmenimiz böyle bir etkinlik düşünmüş. Çok eğlendim." Bunun yanı sıra, dil bilgisi unsuru olarak ünlemlerin işlevsel kullanımı ve öğretimi konusundaki uygulamalar da öğrencilerden olumlu geri dönüşler almıştır. Ö₉ kodlu öğrenci, öğrenci günlüğünde şunları yazmıştır: "Sevgili günlük yine etkinlik yaptık ama en güzel etkinlik. Bugün ünlemlerle ilgili etkinlik yaptık. Emojiler her şey vardı. İlk etkinliğimizde emoji resimli kâğıtlar vardı. Emojilerle ilgili cümleler kurduk. Hocamız herkesi kaldırıp cümle kurdurdu. Gerçekten çok eğlenceliydi." Dersin işleniş süreci hakkında bilgi almak, yaşanan aksaklıkları belirlemek ve öğrencilerin genel olarak derste neler öğrendiklerini anlamak için yazdırılan öğrenci günlüklerinde; öğrencilerin dersi anladıklarını, dersin

eğlenceli geçtiğini ve çalışma yapraklarında yer alan etkinlikleri beğendiklerini belirttikleri görülmektedir.

Metin temelli dil bilgisi öğretimi, dilin işlevsel olarak kullanılmasını hedefleyen bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımın başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için dil bilimsel konunun özelliklerine uygun metinlerin seçilmesi ve bu metinler üzerinden çeşitli yöntem ve tekniklerin kullanılması gerekmektedir. Bu bağlamda, dil bilgisi öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklerin, öğrencilerin dil bilgisi konularını daha iyi kavramalarına ve bu konuları işlevsel bir şekilde kullanmalarına katkıda bulunduğu görülmüştür. Özellikle öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirerek derse hazırlık amacıyla kullanılan beyin fırtınası gibi yöntemler, öğrencilerin derse daha motive olmalarını ve ders sürecine aktif olarak katılmalarını sağlamıştır. Bu tür yöntemlerin kullanılması, öğrencilerin derse olan ilgisini artırmış ve öğrencilerin derse aktif katılımını teşvik etmiştir. Nitekim, öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (%93), bu tür yöntemler sayesinde derse daha aktif katıldıklarını ve derse katılım konusundaki önceki isteksizliklerinin ve korkularının ortadan kalktığını belirtmişlerdir.

Dil bilgisi unsuru olarak ünlemlerin işlevsel kullanımı ve öğretimi konusunda yapılan uygulamalar da oldukça başarılı olmuştur. Özellikle tamamlayıcı görev/bütünleyici çalışma olarak verilen yeniden oluşturma çalışması, öğrenciler tarafından büyük bir ilgi ve istekle tamamlanmıştır. Bu tür çalışmalar, öğrencilere dil bilgisi konularını uygulamalı bir şekilde öğrenme ve bu konularda edindikleri bilgi ve becerileri sergileme fırsatı sunmuştur. Sonuç olarak, metin temelli dil bilgisi öğretimi yaklaşımının, dil bilgisi konularının öğrenciler tarafından daha etkili ve işlevsel bir şekilde öğrenilmesine katkıda bulunduğu görülmektedir. Dil bilgisi öğretimi, öğrencilere dilin yapısal özelliklerini ve bu yapıların işlevsel kullanımlarını öğretmeyi amaçlar. Bu bağlamda, basit, türemiş ve birleşik kelimelerin işlevsel kullanımı ve öğretimi konusundaki uygulamalar, öğrencilere bu kavramları daha iyi anlamaları için önemli bir fırsat sunmaktadır.

Çalışma Yapağı 3'te yer alan metinlerde, öğrencilerin kelimelerin yapısını doğru bir şekilde belirlemeleri beklenmektedir. Ancak, sonuçlara bakıldığında, öğrencilerin bu konuda tam bir başarı gösteremedikleri görülmektedir. Özellikle "Yurdumun Toprağı Temizdir" ve "Köylü Milletın Efendisidir" metinlerinde, öğrencilerin bir kısmının soruları eksik cevapladığı belirlenmiştir. Ancak "Benim Adım Ata Değil" metninde, öğrencilerin başarısı neredeyse diğer iki metinle aynı seviyededir, bu da metin uzunluğunun öğrencilerin başarısına doğrudan bir etkisi olmadığını göstermektedir. Bu sonuçlar, dil bilgisi öğretiminde kullanılan metinlerin açıklığı, anlaşılabilirliği ve sadeliğinin, öğrencilerin konuyu kavramalarında önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Eğer metinler açık, anlaşılır ve sade bir dilde yazılmışsa, öğrencilerin soruları doğru yanıtlama oranı artmaktadır. Bu nedenle, dil bilgisi öğretiminde kullanılan metinlerin seçimi, öğrencilerin konuyu daha iyi kavramaları için kritik bir öneme sahiptir. Öğretmenlerin ve eğitimcilerin, dil bilgisi öğretiminde kullanacakları metinleri seçerken bu kriterlere dikkat etmeleri, öğrencilerin başarısını artırabilir.

Dil bilgisi öğretiminde, öğrencilere dilin yapısal özelliklerini ve bu yapıların işlevsel kullanımlarını öğretmek esastır. Bu bağlamda, isim ve sıfat tamlamalarının işlevsel

kullanımı ve öğretimi konusundaki uygulamalar, öğrencilere bu kavramları daha iyi anlamaları için önemli bir fırsat sunmaktadır. Öğrencilerin sıfat tamlamasını isim tamlamasına göre daha kolay kavramaları, dil bilgisi öğretiminde konuların birbiriyle ilişkili olmasının ve bir konunun diğerine zemin hazırlamasının önemini göstermektedir.

Türkçe eğitiminde, dil bilgisi unsurlarının işlevsel kullanımı ve öğretimi konusunda metinlerin kullanılması, öğrencilere konuyu daha derinlemesine kavrama ve bu konuları gerçek yaşam bağlamında görmeleri için önemlidir. Metinler, öğrencilere dil bilgisi konularını gerçek yaşam bağlamında görmeleri ve bu konuları daha derinlemesine kavramaları için bir araç olarak kullanılmaktadır. Metin temelli işlevsel dil bilgisi öğretiminde, dil bilgisel konuların metinlerden hareketle sezdirilerek öğretilmesi, öğrencilere bu konuları gerçek yaşam bağlamında görmeleri ve bu konuları daha derinlemesine kavramaları için bir fırsat sunmaktadır. Ayrıca, tümevarım yönteminin kullanılması, öğrencilere konuları kendi deneyimleri ve gözlemleri üzerinden kavramaları için bir fırsat sunmaktadır.

Sonuç olarak, dil bilgisi öğretiminde metinlerin ve tümevarım yönteminin kullanılması, öğrencilere dil bilgisi konularını daha derinlemesine kavrama ve bu konuları gerçek yaşam bağlamında görmeleri için önemli bir fırsat sunmaktadır. Öğretmenlerin ve eğitimcilerin bu yöntemleri ve materyalleri etkili bir şekilde kullanmaları, öğrencilerin dil bilgisi konularını daha iyi kavramalarına yardımcı olabilir.

6. Öneriler

Araştırma sonuçlarına dayanarak, gelecekteki çalışmalar ve uygulamalar için daha verimli sonuçlar alabilmek adına eğitim süreci, araştırmacılar ve öğretmenler için bazı tavsiyeler şu şekildedir:

- Dil bilgisi öğretiminde kullanılan metinlerin seçimi, öğrencilerin dil becerilerinin geliştirilmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Metinler, öğrencilerin ilgisini çekecek ve onların dil bilgisi konularını daha iyi kavramalarını sağlayacak şekilde dikkatle seçilmelidir. Seçilen metnin içeriği, öğretimde ele alınan dil bilgisi konularıyla doğrudan ilişkili olmalı ve öğrencilerin yaş ve ilgi alanlarına uygun olmalıdır.
- Metin temelli dil bilgisi öğretiminde, öğrencilerin derslere olan ilgisini çekecek ve kalıcı öğrenme sağlayacak çeşitli yöntemler ve teknikler tercih edilmelidir.
- Dil bilgisi öğretiminde metinlerle birlikte sezdirme yönteminin kullanılması, temel dil becerilerini kazandırmada kritik bir öneme sahiptir. Bu yaklaşımda, dil bilgisi konuları metinler aracılığıyla sezdirilerek öğretilmelidir.
- Metin temelli dil bilgisi öğretiminde, tümevarım yöntemi benimsenmeli ve konu, kural ve kavram öğretiminde bütüncül bir yaklaşım sergilenmelidir.
- Dil bilgisi öğretimi için kullanılan öğretim materyalleri, çeşitlendirilmeli ve zenginleştirilmelidir. Çalışma yaprakları, interaktif uygulamalar ve grup çalışmaları gibi farklı öğretim teknikleri, dil bilgisi öğretimini desteklemek için

entegre edilmelidir. Bu materyaller, öğrencilerin dil bilgisini aktif bir şekilde kullanmalarını teşvik edecek şekilde tasarlanmalıdır.

Kaynakça

- Akın, E. (2015). Türkçe çalışma kitaplarındaki (6, 7 ve 8. sınıflar) dil bilgisi etkinliklerinin çeşitli açılardan değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 10(15), 19-34
- Akkaş Baysal, E. ve Ocağ, G. (2018). Öğrenme ortamında eylem araştırması kullanan öğretmenlerin eylem araştırması hakkındaki görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47, 283-307.
- Bıyık, T. (2016). *Türkçe öğretmenlerinin dil bilgisi öğretiminde kullandıkları yöntemler ve ortaokul Türkçe kitap setindeki dil bilgisi öğrenme alanı için verilen yönerge ve etkinlikler hakkındaki görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri
- Büyükkiz, K. K. (2007). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerilerinin söz dizimi ve anlatım bozukluğu açısından değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Calp, M. (2001). *İlköğretim okulları ikinci kademedeki dil bilgisi öğretimi üzerine bir inceleme*. Yayınlanmamış doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Creswell, J. W. (2017). *Nitel araştırmacılar için 30 temel beceri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Daloğlu, K. (2005). *İlköğretim okullarında okutulan Türkçe ders kitaplarındaki dil bilgisi konuları üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Demirel, M. V. ve Kerimoğlu C. (2015). Türkçe dil bilgisi öğretiminde kip. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(3), 1268-1289.
- Derince, Z. M. ve Özgen, B. (2017). Eylem araştırması. F. N. Seggie, ve Y. Bayyurt (Ed.), *Nitel araştırma yöntem teknik analiz ve yaklaşımları içinde* (2. baskı) (ss.146-161). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Derman, S. (2008). *Dil bilgisi öğretiminde metinlerin seçimi üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış doktora tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Erdem, İ. (2007). *İlköğretim II. kademedeki dil bilgisi öğretiminin sorunları üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erdem, İ. (2008). Öğretmen görüşlerine göre dil bilgisi konularının öğretilme güçlükleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 85-105.
- Ersin, P. ve Bayyurt, Y. (2017). Odak grup görüşmeleri. F. N. Seggie, ve Y. Bayyurt (Ed.), *Nitel araştırma yöntem teknik analiz ve yaklaşımları içinde* (2. baskı) (ss. 202-218). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Göçer, A. (2015). Temel dil becerilerinin geliştirilmesinde dil bilgisi öğrenme alanının yeri, işlevi ve öğretimi: bütünlük ilkesi ve tümevarım yöntemi ekseninde tematik bir yaklaşım. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 233-242.
- Göçer, A. ve Arslan, S. (2018). Türkiye’de dil bilgisi öğretimi üzerine hazırlanan lisansüstü tezler hakkında bir meta-analiz çalışması. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 107-122.
- Güneş, F. (2013). Yapılandırıcı yaklaşımla dil bilgisi öğretimi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 9(3), 171-187.

- İşcan, A. ve Kolukısa H. (2005). İlköğretim ikinci kademe dil bilgisi öğretiminin durumu, sorunları ve çözüm önerileri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 299-308.
- Johnson, A. P. (2015). *Eylem araştırması el kitabı* (2. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karagöz, M. (2013). *İlköğretim 6-7-8. sınıflarda Türkçe dil bilgisi öğretiminde fiil*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Karagöz, M. ve Oryaşın, U. (2014). Türkçe ders kitaplarındaki dil bilgisi etkinliklerinin metinlerle ilişkisi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 187-194.
- Karatay, H., Kartallıoğlu, N. ve Coşkun, S. (2012). İlköğretim öğrencilerinin dil bilgisi konularını öğrenme düzeyleri. *TÜBAR-XXXII*, 199-219.
- Kaygusuz, T. (2006). *İlköğretim ikinci kademe Türkçe dil bilgisi öğretimi üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Kızıltepe, Zeynep (2017). İçerik analizi (ss.253-266), *Nitel araştırma yöntem, teknik analiz ve yaklaşımları* (Editörler: Fatma Nevra Seggie ve Yasemin Bayyurt, 2. baskı). Anı Yayıncılık, Ankara.
- Kutlubay, H. (2015). *1928'den günümüze kadar Türkçe öğretimi programlarında dil bilgisi öğretiminin durumu*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Kuzu, A. (2009). Öğretmen yetiştirme ve mesleki gelişimde eylem araştırması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 425-433.
- MEB (2005). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı (6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.
- MEB (2015). *Türkçe dersi (1-8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB (2017). *Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 1-8. sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü Yayınları.
- MEB (2018). *Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Ömeroğlu, A. F. (2016). *Ortaokul 6, 7, 8. sınıflarda Türkçe dil bilgisi öğretiminde sözcükte yapı konusunun öğretimi üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Önal, M. E. (2010). *Türkçe öğretmenlerinin ilköğretim II. kademe gerçekleştirilen dil bilgisi öğretimi hakkındaki görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Özgül, E. (2017). *Dil bilgisi öğrenme alanının temel dil becerilerini desteklemedeki işlevi: Bir durum belirleme çalışması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Sağır, M. ve Demir Atalay, T. (2016). *Yeni programa uygun etkinliklerle dil bilgisi öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Salman, B. (2018). *Yapılandırmacı yaklaşıma göre dil bilgisi öğretimine yönelik öğretmen görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Sart, G. (2017). Gözlem. F. N. Seggie, ve Y. Bayyurt (Ed.), *Nitel araştırma yöntem teknik analiz ve yaklaşımları* içinde (2. baskı) (ss. 219-230). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şekerci, H. (2011). *İlköğretim 4-5. sınıf Türkçe dersi öğretim programının dil bilgisi öğretimi açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Şenyüz, A. (2014). *İlköğretim 6-8. sınıflar Türkçe dil bilgisi öğretiminde konu sıralaması ve konu tekrarı*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Ülkümen, M. (2017). *Dil bilgisi öğretiminde kip, zaman ve görünüş konusunun öğretiminin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Başkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. tıpkı basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

In the evolving field of language education, the shift from traditional prescriptive grammar teaching methods to more functional, communicative approaches marks a significant transformation. Functional grammar, particularly when taught through text-based methods, aligns closely with contemporary educational needs, aiming to enhance communicative competence rather than merely imparting a set of abstract grammatical rules. This study delves into the effectiveness of implementing text-based functional grammar instruction within Turkish education, exploring its potential to improve both the comprehension and application of grammatical concepts among students, thereby fostering a more intuitive and practical use of language in everyday and academic settings.

The overarching goal of this action research was to design, implement, and evaluate a functional grammar teaching strategy that capitalizes on text-based learning. This approach integrates grammar instruction with the analysis of various texts, reflecting real-life usage rather than contrived examples typically found in textbooks. By doing so, the study aims to bridge the gap between theoretical grammatical knowledge and practical language application, making grammar instruction more relevant and engaging for students while simultaneously enhancing their overall language proficiency.

This study utilized a comprehensive action research design involving 33 sixth-grade students over a period of eight weeks. The research was structured around the development and execution of eight detailed action plans, each designed to address different elements of functional grammar using diverse texts. The multifaceted data collection strategy included extensive classroom observations, detailed analysis of students' written work, insights from teacher and student journals, and structured interviews with participants. This approach allowed for a robust analysis of how text-based grammar instruction impacts students' understanding and use of language across different communicative contexts.

The study yielded several important findings that underscore the benefits of text-based functional grammar instruction:

- **Enhanced Grammatical Understanding:** Students showed improved understanding of complex grammatical structures and their functional uses in language. This was evidenced by their ability to analyze and construct well-formed sentences that were appropriate to different contexts and purposes.
- **Increased Student Engagement and Motivation:** The texts selected for this study were not only contemporary but also culturally relevant, which significantly heightened students' interest and engagement in learning grammar. By incorporating materials that reflected the linguistic diversity and richness of their cultural heritage, students were more keenly motivated to learn grammatical structures that they could see reflected in the texts around them. This relevance helped to bridge the gap between the language used in educational settings and the language students encountered in their daily lives, making the learning process more meaningful and directly applicable to their personal experiences and social interactions.

- **Substantial Improvements in Language Skills:** The implementation of text-based functional grammar instruction led to significant improvements in students' overall language abilities. These improvements were evident not only in enhanced grammatical accuracy but also in the sophistication of the students' language use across both oral and written forms. This was demonstrated through their ability to construct more complex sentences and use a broader range of vocabulary and syntactic structures, which in turn fostered a deeper understanding of how language functions in various communicative contexts. Students began to appreciate the nuances of language and how different grammatical choices could alter meaning, enhancing their ability to communicate more effectively and creatively.
- **Effective Application of Grammar in Context:** The text-based approach adopted in this study significantly facilitated the practical application of grammatical knowledge. By engaging with texts that mirrored real-world scenarios, students were able to apply their grammatical skills in a more meaningful and effective manner. This hands-on experience was crucial in helping them internalize the rules of grammar and understand their practical implications in everyday communication.

The findings from this research strongly support the effectiveness of text-based functional grammar instruction in enhancing linguistic comprehension and proficiency among students. This instructional strategy not only aids in the cognitive development of students by providing practical and directly applicable language skills but also significantly boosts their motivation and engagement by linking learning to real-life experiences and needs. The study provides a compelling case for the integration of functional, text-based grammar instruction into the Turkish language curriculum, suggesting that such an approach is more conducive to developing proficient and communicative language users.

The implications of this study are far-reaching, suggesting a paradigm shift in the way grammar is taught in educational settings. The traditional focus on decontextualized grammar drills appears less effective when compared to methods that incorporate real-life texts and promote active, contextualized learning. This study advocates for a curriculum that emphasizes functional grammar teaching, which could significantly improve not only students' understanding of language mechanics but also their ability to use language effectively in diverse contexts. Further research should investigate the long-term impacts of such instructional strategies, explore different types of texts and grammatical complexities, and examine how these methods can be adapted for various educational levels and diverse learner populations.

In conclusion, this extended research highlights the necessity for educational systems to adapt to the evolving linguistic landscape by adopting more functional approaches to grammar instruction. Such strategies not only enhance the relevance and efficacy of teaching grammar but also support students in becoming more effective communicators within their native language, ultimately fostering better academic and professional outcomes.